

Препоручујемо Нашем министру војном да ово наређење обнародује а свима Нашим министрима у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају а свима и свакоме да му се покоривају.

17. Јуна 1876. год.
у Београду.

М. М. Обреновић с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина*

Стев. Михаиловић с. р.

*Министар двостраних дела и по
потреби заступаник председника
министарског савета*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде

Јеврем Грулић с. р.

Министар унутрашњих дела

Рад. Милошковић с. р.

*Министар војни
почасни саветник Царског Саветлости
артиљеријски пуковник*

Јих. Николић с. р.

Министар прос. и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије

В. Јовановић с. р.

М. М. ОБРЕНОВИЋ IV.

По милости божијој и вољи народа

КНЕЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег министарског савета,
На основу члана 56. устава
Наредили смо и наређујемо, што ће силу за-
кона имати.

Чл. I. Да „пројект војног судског законика“
печатан 8. Априла ове године ФМ 3019. има силу
закона са исправкама које следују:

Чл. II. Исправке у реченом пројекту ово су:
У садржини наслова главе I. у место речи
„доступку“ долази реч:

„постојању“

У § 3. под словом А. а у тачки 3 на крају
речи: „правници који су у правосудној струци ве-
лика звања одправљали“ замењује се са речи:

„судије“

У § 13. треће врте друга реч „без“ замењује се са речи:

„осим“

На крају исти § допуњује се:

„Ове судије улазе у састав војног суда на место судија официра и батаљонских командира, и могу бити судије у свима облицима војних судова, осим ако се суди виши официр, који би од њих био већи по плати.

Но и тада, ако који од ових судија стоји према вишем официру са равном или већом систематичном платом, може се и у такав облик суда узети, и за судију и за аудитора.“

У § 14. трећој врти другог става речи: „предходног §“ замењује се са речма.

„§-фа 12“

У § 21. тачки в. између треће и четврте речи прве врте долазе речи:

„и у опште сва лица“

У тачки д. истог § где се набрајају §§ избацује се „§ 138“.

У другом ставу исте тачке после речи „казниће“ долази још:

„се“

После § 21. додаје се:

§-ф 21 а“

У ванредном стању ако тужени на испиту пред војним судом учини изјаву противу надлежности онога војнога суда коме је предат, или противу непрописног образовања суда, — а војни суд ипак се огласи својим решењем и да је надлежан и да је прописно образован, па ствар пресуди, пресуда ће се послати команданту код кога постоји судски комисар, па ма да је исти командант суђење наредио, поступиће овако: Ако нађе да суд, који је судио, није надлежан, уништиће пресуду и предаће дело надлежном суду; а ако нађе да суд није прописно образован био, уништиће такође пресуду и наредиће образовање суда по прописима закона.

§ 21 б.

Но ако у ванредном стању тужени изјави жалбу противу надлежности војног суда у опште, т. ј. да није надлежан војни по грађански суд, па војни суд огласи се за надлежног и пресуди — пресуда ће се послати команданту, код кога има судски комисар.

И командант, ако нађе да нема опасности у одлагању, послаће предмет грађанском касацијоном суду ради решења сходно § 8 устројства касацијоног суда. А ако нађе да има опасности у одлагању, командант ће узети писмен предлог од судског комисара, па ће сам решити је ли или није надлежан војни суд.

§ 21 в.

У ванредном стању питање о сукобу између самих војних судова и власти, решава командант, код кога постоји судски комисар. А ако је такав сукоб између таквих команданата, који имају судске комисаре, онда решава га њихов заједнички старешина.

У ванредном стању у случају сукоба између војних и грађанских власти и судова, ако се војни судови и власти огласе за ненадлежне, грађанске власти и судови дужни су дело предузети и расправити; а ако се војни судови и власти огласе за надлежне, онда ће питање о сукобу решити грађански касацијони суд сходно своме устројству.

У § 78. а у тачки в. исправљају се ове речи, и то: у место речи: „променом“ долази реч:

„применом“

У место речи „изречна“ долази реч:

„изречена“

А у место речи „примењена“ долази реч:

„примењена“

У § 79. а у трећој врсти у место речи „судови“ долази реч:

„судија“

У § 111. други, трећи и четврти ставови, који говоре о телесној казни, укидају се.

Исто тако укида се § 138.

У § 146. а у почетку последње тачке после речи: „А ако“ долази:

„је“

У § 198. а у последњој врсти, после речи „онда ће“ долази:

„се“

У § 232. а у последњем ставу седме врсте у место „нарочито“ долази реч:

„нарочито“

У § 273. а у трећој врсти, у место речи „примена“ долази реч:

„примена“

Члан III. Пројект војног судског законика са исправкама у предходећем члану II. имаће силу закона од дана, кад се Књажевим указом прогласи ванредно или ратно стање, па до дана, кад се Књажевим указом прогласи да је престало ратно стање.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај указ са реченим пројектом војно судског законика обнародује, а свима Нашим министрима у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају;

властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

17. Јуна 1876.
у Београду.

М. М. Обреновић с. р.

*Председник министарског савета
министар грађевина*

СТЕВ. МИХАИЛОВИЋ с. р.

*Министар иностраних дела и по
потреби заступник председника
министарског савета*

ЈОВ. РИСТИЋ с. р.

Министар правде

ЈЕВРЕМ ЈРУЏИЋ с. р.

Министар унутрашњих дела,

РАД. МИЛОЈКОВИЋ с. р.

*Министар војни,
почасни објугант Бег. Светлости
артиљеријска пуковник*

ЈИХ. НИКОЛИЋ с. р.

Министар просвете и привредних дела

А. ВАСИЉЕВИЋ с. р.

Министар финансије

Ђ. ЈОВАНОВИЋ с. р.

477

Према томе речени „Пројект војно-судског законика“ исправљен има гласити као привремени „војно-судски законик“ овако:

ВОЈНО-СУДСКИ ЗАКОНИК

ПРВИ ДЕО

о устројству и постојању* војних судова.

ГЛАВА ПРВА

о устројству војних судова

§ 1.

Војска има засебне судове за казнима дела у границама овог законика.

1. О ВОЈНИМ СУДОВИМА ЗА РЕДОВНО СТАЊЕ

§ 2.

Војни судови постоје

1. Код бригаде стајаће војске, и то:

За све војнике, који улазе у састав те команде без разлике чина.

* По указу од 17. Јуна 1876.

522-911-11111
Датум и време у XXXII - 218 - 119

2. Код команди народне војске, и то:

а., Код бригаде за све ниже чинове и редове стајаће војске, који улазе у састав те бригаде, за све старешине народне војске испод четовође и за редове.

б., Код дивизије за све официре и веће старешине народне војске од водника. Но ако је удесније или потреба захтева и за лица и у претходећој тачци именована, може војни суд постојати код дивизије.

§ 3.

Стални војни судови имају свој печат са натписом своје команде н. пр. „Печат војног суда Н. бригаде Н. дивизије, књажевства Србије,“ који по величини раван је печату бригаде.

У оскудици званичног печата и при несталним судовима, важе печати лични: председника и аудитора.

Војни суд има свега пет судија, и са овим бројем пуноважно ради.

Облици судова они су:

А. Облик судова за стајаћу војску

1. За ниже чинове и редове:

Председник је виши официр или капетан,
Два нижа официра,
Један наредник или поднаредник.

ЈЕДАН
АУДИТОР

2. За ниже официре.

Председник, виши официр,
Два официра старија по чину или рангу
од туженог,

Један официр из непосредно нижег чина
до туженог.

ЈЕДАН
АУДИТОР

3. За више официре.

Председник је виши официр бар са једним
чином старији од туженог,

Два виша официра старија по чину или
рангу.

Један из непосредно нижег чина до туженог.

ЈЕДАН
АУДИТОР

Ако према чину туженог не би се могао образовати овакав суд, онда ће се од официра за судије узети колико се може, а за попуњење броја поставиће се за такав случај: или судије касацијоног суда или чланови савета, који су били виши официри или судије.
(По указу од 17. Јуна 1876.)

Б. Облик судова за команде народне војске.

а., За четовође, ескадроне командире, баталоне ађутанте, друге старешине од ових млађе и за редове:

Председник је капетан,

Један нижи официр,

„ батаљ. командир,

„ ескадрони командир,

„ четовођа или водник; а кад се суди

десетар или редов, један двајесник.

ЈЕДАН
АУДИТОР

Ако се суди нижи чин или редов стајаће војске онда се суд образује по облику тачке 1. под А. овог §-фа.

б. За батаљоне командире:

Председник је виши официр или капетан.

Један нижи официр,

Један батаљ. командир,

Један четовођа или ескадрони командир.

ЈЕДАН
АУДИТОР

Ако се суди официр суд ће се образовати по облику тачке 2. или 3. тачке А. овог §-фа.

§ 4.

Сталне аудиторе за војне судове поставља министар војни из реда нижих официра, који се за ово звање узимају од правника ~~такозв.~~ који су права на великој школи свршили редовно и после тога у судској струци служећи радили и извиђали кривичне предмете и дотерали најмање до звања писара I-ве класе или секретара или који су се као свршени правници одликовали јавним правозаступањем.

Ако се суди виши официр, дужност аудитора вршиће судски комисар дивизије.

Аудитори за војне судове команда народне војске, могу се стално узимати као и за стајаћу војску са истим правима и дужностима. По могу се и без чина официрског узимати али са истим својствима, која су условљена за аудитора стајаће војске.

У овом случају Књаз ће указом на предлог војног министра поставити аудитора за извесну команду,

одређујући му ранг поручика или капетана. Вршење ове службе сматра се за обавезну службу у народној војсци, као и за све остале, за коју не ће имати плате, осим ако такву ужива као грађански чиновник.

Аудитор у суду заузима место које му по чину или рангу припада, и он увек врши дужност редовног и сталног војног судије.

§ 5.

Председника и судије осим аудитора, који се као судија сталан по претходећем § 3. сматра, поставља командант оног одељења, код кога постоји редовни стални војни суд на 6 месеци или годину.

Судије за бригаде стајаће војске поставља командант бригаде.

Судије за бригаду или дивизије народне војске као и за више официре поставља командант дивизије, ако има на расположењу довољан број одговарајућих чиновца; а ако нема, јавља о том министру војном, који ће тада судије поставити.

Но ако је потреба, да се у овај суд узму грађанска лица према наређењу § 3., Књаз ће, на предлог министра војног, указом за тај случај поставити све судије, који ће по реду старешинства заузети места у суду.

§ 6.

Командант, који има право да поставља судије, тај има право да суд у потчињеној команди образује

у оним одељењима и на оним местима, како где потреба захте.

Ако је тужени онај, који судије поставља, онда се војни суд образује и судије постављају у команди или наређењу непосредно већег старешине од туженог.

§ 7.

Нико не може бити члан војног суда, ако није српски грађанин и није навршио 25-ту годину.

§ 8.

Не сме судити као председник или судија, нити испуњавати дужност аудиторску у војеном суду:

а. Који је оптуженом или тужитељу род по крви или брачном савезом рођен, у правој усходећој или несходећој линији, до ког било степена, а у побочној линији род по крви, или брачном савезом рођен до четвртога степена искључно; или који стоји са једним од речених лица у одношају поочима или посинка, ранитеља или рањеника, татора или пушале, поверитеља или дужника, или је један другог кретио или му децу кршћава.

б. Који су тужитељи у истом делу или су као сведоци или вештаци преслушавани или се имају преслушати. А исто тако и они, који су наредили да се какво дело ислеђује.

в. У касационом суду искључују се они, који су у нижем степену дело ислеђивали или судили.

§ 9.

Судија и аудитор, код кога би горњи основи искључења постојали, дужни су то одмах у почетку јавити председнику, а председник ће, као и онда, кад би основи искључења код њега постојали, јавити команданту, који је судије поставио, да би се наредба учинила за замену.

И туженом дозвољено је, да може у почетку суђења изјавити, која се лица из узрока у § 8. изложених, имају искључити да не могу бити судије или аудиторску дужност вршити у поједином предмету.

О овим изузецима војни суд издаће решење, које ће одмах доставити туженом, а овоме оставља се право жалбе на војни касациони суд.

Ако се тужени тог истог дана не жали, решење ово постаје извршно.

II. О ВОЈНОМ КАСАЦИОНОМ СУДУ.

§ 10.

У месту централне државне управе постоји један стабилан војни касациони суд, састојећи се из једног председника и четири судије.

Овај суд има печат са натписом „Печат војног касац. суда књажевства Србије“. Тај печат по величини раван је печату грађанског касационог суда.

Председника и судије војног касационог суда, војни министар поставља између виших официра.

При овоме суду аудиторску дужност врши судски комисар.

Комисара судског поставља Књаз на предлог војног министра.

Судски комисар улази у онај број судија, који се захтева првим ставом овог §-а без призрења на старешинство туженог, само ако стоји у положају вишег официра. Он је сталан војни судија касационог суда и заузима место у суду према свом чину.

§ 11.

Нико не може бити члан војног касационог суда, ако није српски грађанин и ако није потпуно навршио 30-ту годину.

И за касациони суд вреди наређење тачке 3. § 3. као и наређења §§ 8. и 9. овог законика.

III. О ВОЈНОМ СУДУ ЗА ВАНРЕДНО СТАЊЕ.

§ 12.

Војни судови, постојећи за редовно стање и у ванредном стању остају код истих командида. Но кад се бригаде сједине у дивизију, онда за све може постојати војни суд код дивизије, ако командант дивизије тако нареди.

У таквом случају бригадни аудитори у бригади вршиће где је пужно и гди се нареди, у казним делима војно-судску истрагу према тачки Е; а по тачки II. у којој се прописује начин истраге, средством војно-судске полиције.

Даље, за извесне прилике по изузетку, војни судови могу постојати:

а. У опседнутим градовима и опкопима или кад је део војске, код које не постоји војни суд, опкољен.

б. При осеченим одељењима или кад је команда код које војни суд постоји, раздвојена и сваки део ради за себе самостално.

в. При добровољачким четама, ако за њих не постоји нарочити закон.

§ 13.

Ови војни судови образују се по пропису § 3. Но могу се у овој прилици за судије одредити и узети *осим* (По указу од 17. Јуна 1876.) аудитора још двојица од грађанских судија, нарочито за кривике казниме по општ. казн. закону, када према старешинству, ако је који од њих најстарији од свију, биће наређен и за председника.

Ове судије улазе у састав војног суда на место судија официра и батаљоних командида, и могу бити судије у свима облицима војних суда, осим ако се суди виши официр, који би од њих био већи по плати. —

Но и тада, ако који од ових судија стоји према вишем официру са равном или већом систематичном платом, може се и у такав облик суда узети и за судију и за аудитора. (По указу од 17. Јуна 1876.)

§ 14.

За ове прилике, судије из грађанских судова стављаће министар војни на расположење надлежним командантима, код којих војни суд постоји.

Судије ових судова поставља командант, код ког војни суд постоји за све потчињене без разлике чина, а у случајима тачка *а*, *б*, и *в*. §-а 12, (По указу од 17. Јуна 1876.) поставља их старешина, који командује таквим одељењима.

Ако таква команда нема аудитора сталног, онда такав старешина од војника у опште и потчињених лица, чини могући избор и одређује га наредбом.

У ванредном стању са наредбом, да се које лице даде под суд, назначују се само за суђење тога дела и судије. Но ако су по претходећем §-у узета за војне судије лица из грађанских судова, онда она остају у сваком делу судије, осим ако се у чисто војничким кривицама поставе судије од лица, која у редовном стању могу бити војне судије.

ГЛАВА ДРУГА

О надлежности и востунку војних власти и судова.

А.

О надлежности војних судова у редовном стању.

§ 15.

Војни судови суде и расправљају само оне кривице, које су казиме по војно-казнителном законнику,

а од оних, које се казне по општем казнителном законнику, само оне, за које изриком овај законик наређује да их војни суд суди.

Под војне судове потпадају:

а. Сви војници стајаће војске без разлике чина или звања.

б. Сви народни војници и њихове старешине, званичници и чиновници, као и сва друга лица, која по одређеној дужности долазе у састав народне војске.

в. Сви официари налазећи се у недејствителности или на расположењу.

г. Сви званичници и чиновници и у опште државни служитељи при стајаћој војсци.

д. Питомци и ученици свију војних училишта, занатлијских школа и других завода, који долазе под војну управу.

е. Лекари и доктори, који су у грађанској служби или по праву упражњавају лекарску радњу, па се при рекрутовању и прегледу војника употребе на војне дужности, када ће као и ови лекари потпадати под војни суд, у колико казнителни војни закон одређује казне војним лекарима за повреду њихове засебне дужности.

ж. Исто тако потпадају радници и мајстори при војним заводима или појединим радилиштима.

Сва ова лица, која нису војници, док се воде на одређеним службама и радовима, казне се као и војници по овом законнику за кривице, које учине против: верности, потчињености — субординације

— (глава осма) као и за остале које учине на земљишту војних кругова а казниме су по овом закону.

Ова лица потпадају под онај облик суда, како се за ког према положају службеном или грађанском нареди.

Тако, указни чиновници са платом до испод 800 талира подлежаће суду, који се образује за ниже офицере, а са платом од 800 талира и даље облику суда за више офицере одређеном.

§ 16.

Војници стајаће и народне војске, кад су први на отпусту привременом или резерви или су инвалиди, а други отпуштени и код својих кућа, потпадаће под војну власт па и судове у следећим приликама:

а. Кад војници стајаће војске својом кривицом вређају војничке дужности или обвезе: издајством, бегством, избегавањем службе, учествовањем у бунтовним радњама, злонамерним осакаћењем и онеспособљењем за војну службу, о којим казним делима овај законик одређује извесне казни.

А да ли се ова казнима дела чине под војном униформом, са војним оружјем или без свега тога, ипак према чиноцу, који је војник, надлежна је за суђење војно судска власт.

б. Народни војници, кад се под униформом противе или пркосе заповестима војничких старешина, који такође у униформи врше војну службу.

Исто тако потпадају под војне судове, као и војници стајаће војске за кривице у тачци а, овога §-а изложене.

в. Војници стајаће и народне војске потпадају под војне судове, кад се претварају у војну власт и врше такве службе у име ове власти са злом намером.

Но потпадаће и онда кад са државним оружјем, било са униформом или без ове, чине перед и метеже за себе или у саучашћу са грађанима, па у колико су непослушни или непокарни у таквим приликама према грађанским властима, сматраће се исте кривице као да су учињене према војним властима и претностављенима.

г. Потпадају и онда под војну власт и судове, кад раде противу прописа у поднашању молби, жалби и тужби.

д. Кад су неисправни у службеној спреми, прибору и стварима, кад их не чувају, залажу, продају и упропашћују.

е. Сва остала лица у § 15. овог закона, кад су на отпусту, потпадају под грађанске судове и власт до год на дужност не дођу.

б.

кад почиње надлежност војних власти и судова.

§ 17.

Надлежност војних власти па и судова почиње:

1. За војнике стајаће војске, и то:

а. Од часа кад новоуписаника грађанска власт преда војној.

б. За оне, које војна власт по позиву или евољентном упису непосредно прима, од дана кад се зачисле.

2. За народне војнике и сва она лица под тачком 6, § 15. именована почиње:

а. Кад се сва народна војска или само један део од ње са свима лицима, која у њен састав улазе, позове ради ратног похода, или кад се ради унутрашњег ванредног стања ставља под оружје: од дана објављеног позива, или од дана кад се проглашује ванредно стање и војска ставља под оружје.

б. Кад је војска позвана на већа укупна упражнења, и маневре, од дана објављеног позива.

в. Кад су мањи делови војске или само поједини чланови њени позвати ради ма какве службене цели, од дана саопштеног позива или заповести.

В.

Надлежност и ненадлежност војних власти и судова за особене прилике.

§ 18.

Кад се војници стајаће војске са отпуста, и народни војници и лица која у њен састав улазе, позову на војну службу, а међу тим налазио би се који војник или које војно лице под истрагом или суђењем грађанских власти, поштедиће се од истраге или суђења за време трајања ванредног или ратног

стања и већих упражнења, и то ако се већ не налази под затвором, или ако кривица не долази у род злочинства, да обвињеног треба слободе лишити.

Војници стајаће војске, који би се налазили под истрагом или суђењем за војне кривике а међу тим дошло би време отпуста из војске, неће се отпуштати док се кривични предмет не расправи.

Ако је под грађанским исељовањем или суђењем по у слободи, отпуштаће се, о чему ће се грађанска власт известити. Налази ли се у притвору, даће му се отпуст, но тада спровешће се дотичној грађанској власти.

§ 19.

Кад се учини војни преступ или злочинство саучешћем војника разних команда, војника млађих и старијих, војника и грађана, опредељиваће се надлежност овако:

а. Ако војници стајаће војске или народне, који припадају саставу разних команда, које имају надлежне своје судове, учине заједнички преступ или злочинство, онда ће свима судити војни суд оне команде, која станује у месту гарнизона; а кад је случај да има више судова, даће се сви суду оне команде, чији је командант од осталих најстарији чином или рангом.

Овај командант наређује све што је нужно до суђења и за суђење, и после тога врши све остало,

као надлежни старешана, што би имао да врши сваки за свог војника.

б. Ако су у саучешћу старији и млађи једне или више команди, свима судиће војни суд оног облика и оне команде, који је надлежан за најстаријег између учесника.

в. Ако грађани саучествују са војницима у преступима или злочинствима, која се казне по овом закону, и то по §§ 197, 198, 252 и 253, војни суд судиће свима учесницима по овом закону.

г. Ако лица која потпадају под војне судове не улазе у састав које команде где суд постоји, него служе при војним надлежateljствима и заводима, онда за таква лица надлежан је онај војни суд који у месту дјествује за војнике бригаде стајаће војске, или ако у истом месту такав суд не постоји, надлежан ће бити онај који постоји за команде народне војске, или онај који буде наређен од заједничког непосредно већег старешине, кад је случај такав да у гарнизону или месту не постоји стално одређени војни суд за команду ону, којој обављени припада.

д. Ако се војник обвинује за преступе или злочинства, која се казне по општем казнителном закону, а поред тога и за преступе или злочинства по овом закону казнима, војни суд први судиће кривице по овом закону казнима, па за тим ако обвинуени буде крив, извршина пресуда војних судова, послаће се грађанским властима или судовима,

где се извиђај или расправа грађанских преступа или злочинства чини. При овом на основу пресуде војна кривица као доказана пред грађанским судом долазиће у стицај, по ком суд изриче општу пресуду узимајући у рачун осуђену казну.

е. У сукобима о ненадлежности или надлежности војних власти и судова, решава касациони војни суд; а у сукобима ових власти са грађанским решава грађански касациони суд.

г.

Надлежност војних власти и судова коначно престаје.

§ 20.

1. За официре:

а. Кад се поставе у стање покоја без права на пошење униформе;

б. Кад им се оставка уважи, а не остави им се и даље официрски карактер;

в. Кад се дејствително у грађанску службу поставе;

г. Кад су изгубили службе, кад су отпуштени из службе и кад су дегредирани.

2. За ниже чинове и војнике:

Кад су одслужили рок службе, па су отпуштени, или кад су и пре рока коначно отпуштени или вестерани или по пресудама дегредирани.

3. Код војних војничких:

Кад се ставе у стање покоја, кад се по оставци или иначе отпусте, или у другу грађанску службу поставе, или осуђени на лишење звања и казне са којима губе службу.

4. За народне војнике и њихове старешине:

а., Кад се после повратка ванредног и ратног стања отпусте кућама, осим прилика и случаја, изложених у § 16. овог закона.

б., Кад се после већих или мањих упражнења отпусте, осим прилика и случаја изложених у § 16. овог закона.

в., Престаје коначно, кад се по ослужењу прописаног рока или иначе са свим испишу.

Д.

О надлежности војних судова у ванредном стању.

§ 21.

У ванредном стању војни судови надлежно суде преступе и злочинства казнима и по општем и по војном казнителном закону.

А под војне судове у ванредном стању потпадају:

а., Сви они, који по §§ 15. и 16. овог закона потпадају под војне судове у редовном стању.

б., Сви брчмари, продавци, служитељи и томе подобно, којима је дозвољено ићи за војском.

в., Сви страни официри, и у опште сва лица (по указу од 17. Јуна 1876.) српски или страни грађани којима је дозвољено задржавати се у српској војсци, њеној пратњи или у пратњи појединих команданта.

г., Сви заробљеници.

д., Сви српски грађани или странци, који се ухвате на ратинту или у пределу постављеном у ванредно стање, да издајничка дела раде или српску војску на побуну, издајство и т. д. наводе и наговарају, или је излажу неприликама и у опште чине дела која су казнима по §§ 135. 136. 137.* 168. 169. 170. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 183. 185. 186. 187. 188. 189. 190. и 194. овог законика.

Сва ова лица кад чине дела по овим одређењима казнима, казниће се по њима као војници.

е., Сва она лица, која су законом о реквизицији позвана да војсци српској притичу у помоћ са материјалним средствима, или да чине личне услуге или да се старају о извршењу наређених реквизиција (§§ 268. 269. и 270 овог законика.)

Свако лице под војне судове у ванредном стању потпадајуће, које није ни војник ни војни чиновник или званичник извесне команде, ни лице које улази у састав такве команде, даје се једном од војних судова оног места, у коме је казнимо дело учињено или месту гди је тужени био ухваћен, или гди буде најудесније да се суд образује.

* § 138. изабачен је по указу од 17. Јуна 1876.

Што се тиче надлежности, који облик суда за ова лица има вредити, подпуно зависи од команданта који суђење наређује.

§. 21. а.

У ванредном стању ако тужени на испиту пред војним судом учини изјаву противу надлежности онога војнога суда, коме је предат или противу непрописног образовања суда — а војни суд ипак се огласи својим решењем и да је надлежан и да је прописно образован, па ствар пресуди, пресуда ће се послати команданту код кога постоји судски комисар, па ма да је исти командант суђење наредио, поступаће овако: ако нађе да суд који је судио није надлежан, уништиће пресуду и предаће дело надлежном суду; а ако нађе да суд није прописно образован био, уништиће такође пресуду и наредиће образовање суда по прописима закона.

§. 21. б.

Но ако у ванредном стању тужени изјави жалбу противу надлежности војног суда у опште, т. ј. да није надлежан војни но грађански суд, па војни суд огласи се за надлежног и пресуди — пресуда ће се послати команданту, код кога има судски комисар.

И командант, ако нађе да нема опасности у одлагању, послаће предмет грађанском касацијоном суду ради решења сходно § 8 устројства касацијоног суда. А ако нађе да има опасности у одлагању, командант ће узети писмен предлог од судског ко-

мисара, па ће сам решити је ли или није надлежан војни суд.

§. 21. в.

У ванредном стању питање о сукобу између самих војних судова и власти решава командант, код кога постоји судски комисар. А ако је такав сукоб између таквих команданата који имају судске комисаре, онда решава га њихов заједнички старешина.

У ванредном стању у случају сукоба између војних и грађанских власти и судова ако се војни судови и власти огласе за ненадлежне, грађанске власти и судови дужни су дело предузети и расправити; а ако се војни судови и власти огласе за надлежне, онда ће питање о сукобу решити грађански касацијони суд сходно своје устројству. (Види указ од 17. Јуна 1876 год.

Е

О претходној старешинској истраги и радњи војно судске полиције.

1. О СТАРЕШИНСКОЈ ИСТРАГИ.

§ 22.

Истраживање или ислеђење преступа и злочинства почиње по званичној дужности у свима случајима, за које овај закон казне одређује, и гди се по општем казнителном закону преступ или злочинство казни по званичној дужности.

Претходну истрагу врше војне старешине као непосредни вршиоци војне полиције, и то:

а., Командири одвојених части или засебних одељења у округу своје части или одељења.

б., Начелници стража у обиму своје страже.

в., У опште команданти батаљона, командири батерија, ескадрона, управитељи радилишта, начелници одељења при војним надлежностима, управитељи војних радилишта и других војних завода и шефови штабова над својим особљем.

г., Команданти бригада и пукова, кад су сукривци из више одељења или части њему потчињених.

д., Гарнизонари, кад су сукривци из различних части и развог рода оружја, који припадају гарнизону, и у опште за кривце које се учине ван војних кругова а које се казне по општем казнителном закону од грађанских судова.

е., Кад је онај чиниоц казнивог дела, који према другима потчињенима врши војну полицију, тада ће његов старешина надлежни, или ако овога у месту нема, гарнизонар или старешина друге које части вршити претходни старешински извиђај над њим.

ж., Грађанска полицијна власт кад је на истрагу дужношћу и надлежношћу позвана: или с тога што је кривица казнима по општем казнителном закону од грађанских судова, или с тога што у месту нема вршиоца војне полиције.

Све ове војне старешине над обвиненим чине кратко преслушање као и над сведоцима, и старају

се да изврше увиђај о постојању казнивог дела и ко је чиниоц за редовни даљи извиђај сретвом војно судске полиције.

§ 23.

Сваки преступ или злочинство, кад се учини у кругу војном, била кривица кажљива од војних или грађанских судова, војна полиција врши претходни полицијни извиђај и у првом случају предлаже надлежном старешини обвиненог, да се истрага преда иследоватељу војном, а у другом или позива грађанску полицијску власт да истрагу продужи или све податке о кривци шаље тој власти на даљи поступак.

§ 24.

На самом делу може сваки надлежни чиновник грађанске полиције, свако лице које потпада под војне судове ухватити.

Та власт привуцла и означава податке и доказе о постојању казнивог дела, и да је ухваћен чиниоц истог дела.

За тим обвиненог предаје војној власти и ако је за казниво дело надлежан војни суд, шаље тој власти и истрагу са својим извешћем. А ако дело кривично подлежи казнењу грађанских судова спроводи само обвиненог војној власти, а истрагу даље врши и кад јој обвинени треба ради испита, добавља га, а по свршетку сваког званичног рада враћа га војној власти.

§ 25.

Кад се догоди казнимо дело, па се види да дело постоји, а зна се и чинилац дела, или постоје против њега јаки основи подозрења, војно полицајна власт по важности кривице може обвиненог слободно лишити и ставити у притвор, не у име казни већ у име претходне мере.

Меру овога притвора употребљује и војна и грађанска полиција, кад је која надлежна да истрагу врши и обвиненог има у домашају.

Грађанска полиција меру притвора употребљује, кад се казнимо дело казни од грађанских судова, но војник притвор издржава при својој команди или гарнизону.

У притвору код војне власти војник остаје и онда ако би грађански суд решио, да се из притвора брани, осим случаја, кад би грађанска судска власт била удаљена од војне, када ће се војник моћи и код грађанског суда у притвору држати.

Кад се год војник стајаће војске кривично испитује од грађанских власти па и суда до пресуђења, по наредби његовог команданта присуствоваће један официр.

§. 26.

Ако је војна власт била принуђена, да уђе у какво јавно грађанско заведење, ради изнађења каквог казнимог дела, које потпада под војне судове, онда се обраћа надлежној грађанској власти са зах-

тевањем, ради допуштења уласка у заведење, те да се казниво дело на месту прегледа и извиди или да се обвинени ухвати.

У таквом случају грађанска полиција дужна је да удовлети том захтевању.

Исто тако у обратном случају, кад обвинено лице потпада под грађанске судове, па је грађанској полицајској власти нужно да уђе у које војно заведење, обратиће се са захтевањем војној власти, и ова је дужна удовлети том захтевању.

Но ако војна полиција или истражитељ има потребу да уђе у какво грађанско заведење или приватну кућу, а на месту нема надлежног полицајног чиновника војни истражитељ може и без њега ући, но повешће два сведока да присуствују, коју околност ставиће у протокол, на ком ће се сведоци потписати.

§ 27.

Војна полиција ако кривица по свом предметном својству оставља видљиве трагове, саставља акт за констатовање кривице, — у који уводи стање кривичног дела са свима појавима и знацима којима се постојање казнимог дела доказује; а ако не оставља те трагове него је идеална и. пр. стоји неослушност: онда назначује начин извршења са свима знацима, појавима и доказима да дело казниво постоји. У првом случају, да постоји преступ или злочинство онако како се описује, морају потврдити

бар два лица против којих непостоје изузећа, која ће војна полиција на ову целъ призвати. У овим приликама где је нужна лекарска или вештачка оцена, употребиће на то два или три лица способна за такав увиђај.

По томе војно полицајна власт, где је год нужно излази одмах на лице места, где се преступ или злочинство догодило, да се сама собом о свему увери и да изврши све оно, што је за доказ кажњивог дела нужно.

Ако није могуће, да на лицу места прибави што је нужно, стараће се са особитом бригом да стање казнимог дела буде у правом и истинском облику, доказима тачно и разговетно представљено.

§ 28.

Но кад преступ или злочинство не оставља видљиве трагове за собом, или се по времену неким трећим изгледе, војна полиција дужна је такође, да стање кривнице расветли и до извесности доведе постојећим доказним средствима.

§ 29.

А кад се деси паљевина или пожар у државним здањима, фабрикама, севањима и у опште на земљишту војне власти и војне полиције војна полиција предузима одмах на лицу места истрагу са пажњом: да се јасно дозна време, појав пожара како је произведен да ли обитоцима или са стране, са намером или чијим небрежењем.

§ 30.

На послетку, у побунама и метежима осим општих и посебних прописа о поступању војне полиције, нужно је да се учини још и ово:

а. Старешина, који је изаслат са одељењем војника, да повраћа ред и мир, поднеће своје извешће.

У овом извешћу навешће повод и узрок своме мешању: је ли опоменуо гемилу и заповедио да се разиђе, је ли позив и заповест повторавао и за што, којим се речима при овом служио, да ли блажим или строжим, какве су за тим последице наступиле, умирење, отпор или насртање од стране побуњеника, на који начин, да ли са употребом оружја или камењем и каквим, на онда је ли он војнички чинио употребу од оружја ватреног или холог, и на који је начин умирио побуну. Напослетку описаће и јавиће за све учињене штете, телесне повреде и смртне догађаје.

б. Ако је више старешина заједнички дејствовало, онда ће најстарији по чину и положају поднети извешће, као што се по тачки *a* захтева.

Мање старешине поднеће извешћа о радњи своје трупе, о свима материјалним штетама, телесним повредама и смртним догађајима.

Ова извешћа приложиће се главном извешћу.

У свима овим случајима побројаним у §§ 27, 28, 29, као и у приликама које овај § излаже, војна полиција прикупљене податке о постојању казнимог дела и ко је чинилац таквог дела, шаље редовним

путем команданту код ког постоји надлежан суд за суђење.

§ 31.

Гди је чинилац преступа или злочинства непознат редовно има се све извршити, чиме се доказује да казнимо дело постоји.

§ 32.

За лица, која се крију или су побегла, наредиће се именована потера преко ових власти, гди је обвињен живио, одакле је и куда се обично налазио, а позваће се путем званичних новина, да предстане војној власти. —

Ако се сазна да је у туђој држави, у мањим кривицама позваће се преко министра иностраних дела да дође. У простим преступима и злочинствима, за које кривице стране државе дужне су да кривца издаду, подносиће се копирана и одоверена акта као и докази да је тражено лице преступник или злочинац и да га треба среској власти предати.

У колико би за оваке кривице били надлежни грађански судови и власти, у толико ова ће власт такве кораке предузимати, ако је код њих истрага вршена, или се од њих има кривца расправљати.

§ 33.

У опште ако преступ или злочинство постоји по каквом званичном акту, или писму, или рапорту, или извешћу, или тужби, или жалби, или кад казнимо

дело не оставља видљиве трагове, него се и постојање дела и ко је чиниоц сведочки доказује, надлежни старешина без претходне истраге наредиће извиђај у смислу даљих наређења средством појне судске полиције.

Овај старешина у опште при наређивању истраге средством војно-судске полиције, има власт да обвињеног стави у притвор не у име казни већ претходне мере, или ако је стављен да га притвора ослободи; ако налази да је кривица незватна или се обвињени не терети да је чинилац таквог злочиног дела, заиста постојећег.

II. О РАДЊИ ВОЈНО-СУДСКЕ ПОЛИЦИЈЕ.

§ 34.

Војно судску полицију врши одређени иследоватељ од команданта, код ког постоји војни суд стално, или за поједине случаје, а цел је ове истраге да изврши оно што се даље наређује, и допуни претходна полицијска радња у колико буде непотпуна.

На ово ће се одредити вични официри или аудитор, но тада аудитор не ће учествовати у суђењу истог дела, него ће га заступити који судија грађанског суда, на ово одређен или аудитор друге које команде.

Ову истрагу, по наредби надлежног старешине може вршити одређена комисија од два или три стручна лица, и тада изостају присуствујућа лица (§ 37.)

Овај начин истраге, нарочито употребљаваће се кад се казнимо дело извиђа по књигама и рачунима и службеним злоупотребама.

Пита комисија ради у име суда и заелиће сведоке па за тим наредбодавцу истраге подноси своје извешће у ком налаже постојање казнимих дела са доказима поред сваког дела и законском применом, по ком се која кривица казни, а старешина на основу тог извешћа наређује суђење ако се обвинени извешћем окривљује или истрагу обуставља ако се не обвинује.

Оно што је комисија извиђала у име суда, суд не ће извиђавати, осим у колико одбрана обвиненог пред судом захте, да се извиђај пред судом доуни.

§ 35.

Ко може учествовати у облику оног војног суда који је надлежан за обвиненог и то као старији, тај може бити вршиоц војно судске полиције, по надлежности или по нарочитом наређењу надлежног команданта, који је старешина обвиненом посредни или непосредни.

Командант, код ког суд постоји, над нижим чиновима и редовима стајаће војске и над војницима народне војске без разлике старешинства, може одредити сталног вршиоца војно судске полиције, за поједина одељења, пукове и веће команде, па кад се у округу те команде учини казнимо дело од ових лица, пукови команданти наређиваће истрагу средством те стално одређене војно судске полиције.

§. 36.

Наредбодавца истраге или суђења не веже тачка 6, § 91. општег казнителног закона, кад лица под војне судове потпадајућа, учине према владајућем дому тамо означене кривице, и он истрагу и суђење наређује, без одобрења министра унутрашњих дела.

§. 37.

Војно судска полиција приступа формалној истраги, коју врши у присуству два војна лица. Присуствујућа лица потписују се на све исписе, и са потписом јамче, да заиста постоји у исказима све оно, што је тамо од преслушаних наведено.

За присуствујућа лица узимаће се: за ниже чиновне, старешине народне војске и редове у опште двојица од нижих чиновна или двојица од старешина који су (ако је тужени старешина) или равни старешинству туженог или су из непосредно нижег чина или звања. За ниже официре двојица од нижих официра. А за више официре узимаће се двојица од виших официра без разлике на веће старешинство чина или ранга.

§. 38.

Вршиоц војно судске полиције пита обвиненог за име и презиме, за место рођења, за године, од кад служи у војсци, је ли заклет, каквог је имовног стања, је ли за шта кад и којом влашћу казњен,

Ово су општа питања а за тим прелази на питање у ком се казује кривица за коју се који обвинује, и пошто на то обвинени одговори, ставља се питање у ком се набрајају докази. Даље од одговора зависе остала питања у којима иследоватељ не сме се пуштати у препирку и распу са туженим већ служиће се најкраћим ставовима.

§. 39.

Вршиоц војно судске полиције испитује сведоке једног по једног, питајући сваког за име, презиме, одакле је, колико има година, ужива ли потпуна грађанска или војна права, је ли кад, за што и како казњен, у каквом одношају сродства, љубави или омразе са обвиненим стоји ако га познаје

За тим, кад му околност о којој има сведочити престаји и на то одговори тако, да ју је осведочио, пита ће га, може ли се на ово заклет; а ако је казао да не зна, хоће ли се такође на своје незнање заклет.

§. 40.

Вршиоц војно судске полиције, ако постоји стицај казнивих преступа или злочинстава, по сваком делу чини одвојену истрагу с том разликом, што обвиненом само ће по једном делу опште лично питање положити, а у другим, позивајући се да је то у том и том делу извршено, продужиће питања стварна, која се односе на ово друго дело.

Тако ће исто извршити испит оних сведока, који у стицају по два или више предмета буду питани.

§. 41.

Вршиоц војно судске полиције ономе под кога командом стоји или ономе који га је за иследоватеља наредио подноси кривичну тужбу, у којој ће прво навести име и презиме обвиненог, одакле је, у којој трупи које команде и рода оружја служи, од кад служи, је ли заклет? За тим излаже постојање и стање казни, знаке и појаве, основе подозрења којима се обвинени терети, и укратко стварне сведочке исказе.

У закључењу излаже каквог је обвинени стања, владања, и ако је рђавог или доброг приложи кондуктиту или уверење непосредног старешине обвиненог. —

Ако је био судеки осуђен или дисциплинарно за ниске иступе, прилаже такође пресуду или извод казнителног протокола или званично уверење, које ће податке за време истраге прибавити. (Види образац тужбе под А.)

§. 42.

Оваку тужбу са актима шаље иследоватељ преко редовних старешина до старешине или старешини, који је надлежан да нареди суђење.

Тај старешина наређује:

а. Ако тужба није потпуна и снабдевена са подацима у § 41. условљеним, да се донуди или ако још није све ислеђено да се доследи.

б. Ако је све учињено што је требало али тужба није обвинујућа, док се стањем истраге окривљење потврђује, онда старешина наређује, да се обвинењени даде суду, којом приликом излаже своју оцену по којој држи да је обвинењени крив и по ком је тексту закона овога кривца казнима.

в. Ако се са тужбом слаже, просто наређује, да се тужени даде суду, којом приликом својим назорима може, ако држи за нужно, тужбу поткренити.

г. Наће ли, да не постоји казним делом или да нема законог прописа за казнење, ставиће наређење, да се над обвинењеним истрага прекине. Прекидање овако, и после и за време истраге, може се наредити у свима случајима § 29. оштег судског поступка у кривичним делима. Већи старешина може ово наређење, ако налази да није на закону основано, поништити и по својим назорима и побудама наредити, да се обвинењени преда суду.

ж.

О сазивању и радњи војног суда.

§. 43.

Кад се стави наређење да се тужени даје суду, одређује се дан и сахат састанка судија у толиком року колико је нужно, да за најкраће време могу

пред суд доћи сва лица која се судом имају преслушати.

Наређење са актима шаље се аудитору, који с места разашиле позиве или званична писма, да потребна лица у одређено време престану војном суду са назначењем места, гди ће војни суд држати седницу.

Он издаје и позив на остале судије, да у одређено време дођу у судску седницу.

з.

О суђењу и пресуди.

§. 44.

Председник наређује, да се доведе тужени, који долази под стражом или без страже, но без окова.

Председник пита га, како му је име и презиме, и онако како је за вршиоца војно судске полиције наређено. (§ 38.) А аудитор у протокол претреса уводи одговоре туженог.

Ако тужени неће да одговара, посао се без призрења на то продужава, и аудитор кратко бележиће: „не одговара“. (Види образац испита Б.)

§. 45.

Одмах после овог оштег питања, председник позваће туженог, има ли противу ког судије да учини закона изузећа у § 8 овог законика прописана, и ако каже да нема, што ће се у протокол пре-

треса забележити, суд ће прелазити на редовну радњу, и тада се неће на ово питање враћати, нити га тужени може понављати.

Но ако не буде питао, на с тога ни реч од обвинуеног о изузећу не буде узета, обвинуени до изречене пресуде има право да изузеће учини, о ком ће се редовно решавати.

§. 46.

Судија и сам је дужан да написмено одмах при састанку суда овоме изјави постојеће законо изузеће, и који то не учини казниће се по § 242. казненог дела овог законика.

§. 47.

У оба случаја ако суд решењем ког судију искључи, председник позива замењеника, и кад овај дође, према туженом се изнова почиње радња § 44 прописана; и ако се ново изузеће не породи, које такође ваља расправити, продужује се даља радња следећег §-фа.

§. 48.

После ових општих личних питања, председник наређује: да аудитор прочита тужбу и наређење о стављању туженог под суд. Саопштава туженом преступ или злочинство за које се обвинује позивајући га да на тужбу одговори са напоменом да му закон даје право, да каже све што је за његову одбрану нужно.

Том приликом тужени је позван, да даде своју реч и на тужбу и сврх доказних средстава и оних збиља, која га оптерећавају, о којима тужба и истрага говоре, што се у протокол претреса, у толико уводи, у колико се што тврди — признаје — или одриче, уз које последње бележе се одбранителни наводи туженог.

Председник руководи делом, или ако је аудитор по чину или звању старији од туженог, председник може наредити да то аудитор врши.

§. 49.

За тим председник испитује сведоке једног по једног, који сви пред суд лично доћи морају, и сваки после општег питања о личности и његовом одношају према туженом, пред судом има казати оно што зна о чему се пита.

Сведоци којих искази имају сведочке вредности положиће пред судом заклетву на истинитост свог тврђења, онако као што је за узимање заклетве у општем кривичном судском поступку наређено.

Неће се лично звати сведок ако није потребно, који на страни ван земље живи и није у домањају српских власти, као ни онај, који је болешћу спречен па је код куће испитиван.

Но и у овом случају, ако би искази таквих сведока били од вредности или ако казнимо дело без ових доказа не би довољно доказано било, суд

ће надлежним путем захтевати, да се такви сведоци судеки испитају и на исказе закону.

§. 50.

Суд ће сведоке испитивати у присуству туженог, и после сведоџбе позваће га, да даде своју примедбу или учини изузеће, ако какво противу сведога има.

За изузећа противу сведога или вештака, вреде они исти узроци, који су стављени за судије у тачци а § 8. овог законика.

У осталом суд исказе приватних тужиоца или оштећеног, као и других лица која су у изузећу, може ползовати за осветлење стања ствари, које има да послужи као грађа за правично судијно убеђење.

§. 51.

Пред војним судом тврђења доле-означених службених лица, могу вредити као сведочки искази без заклетве, но суд ако налази за нужно може их и заклетти.

Те службене прилике ове су:

а., Кад начелница страже, дежурни официри и друге веће старешине обилазе страже и шиљбочна места.

б., Кад патрола врши патролну дужност, кад се она контролише и кад је заповеђено војно осматрање, па се види да ли се прописно извршује одређена дужност.

в., Кад се стишава узбуна и повраћа поредак.

г., Кад се јавно пред војницима учине кривнице против субординације, потчињености и чинопостављања, или кад се ко у боју одаје бегству пред војницима и очима старијег, који се ту у боју налази.

§. 52.

По томе, кад ова лица врше прописане дужности и увате на самом делу, да когод вређа војничку дужност, н. пр. засни на шиљбоку, остави шиљбочно место или стражу, не изврши патролну дужност у одређено време, него засни, оције се, или уопште кад напусти или пренебрегне дужности у горњим приликама или при непоретку и побуни буде непокоран, или се одаје бегству испред непријатеља у боју, онда старешина саставља протокол, у ком излаже уваћену повреду дужности са доказима, који су се одмах, на месту могли прибавити. Тврђење овог старешине и без других доказа, у колико се слаже са постојањем казнимог дела, вреди као пун доказ.

Ако је ко год повредио стражарске дужности разне врсте, пијанством, удаљавањем, спавањем и том подобно, па му је одузето оружје, или су узете ствари, које чува и на себи има без да је осетно, онда ова околност служиће за допуну исказа старешине, што ће се у протоколу увек забележити, а одузете ствари за даљу истрагу задржати.

Ако су у овакој форми извршени и поднесени докази суду, суд просто испитује сведоке ради свог убеђења и таква тврђења, ако туженим нису обеснажена или иначе у сумњу доведена, примаће као пуноважни доказ.

При гореизложеним делима и присуствујући војници неће се заклињати на исказе, ако суд налази да није нужно.

Искази шљбока и војника на стражарским дужностима, кад су под оружјем, противу других лица са стране, која их вређају или су непослушна, или су ухваћена на казним делу, вреде као сведочење званичне.

Ако је један исказ, вредиће ако се доуни још једним лицем или војником.

§. 53.

Ако се при руковању војних материјала, ниховој преради и потрошку начином радње и иначе докаже једна прилика, да је обвинено лице, ма који предмет на своју корист употребило, а доказује се да стоји штета и по другим предметима, коју је покривао својим удешавањем у примању, издавању, преради и потрошку, онда овакав доказ са овим споредним збићима, служи као потпуни доказ за остале и опште штете тим начином проузроковане, као и за кривицу која се по овом закону казнити има; но тако ће се тек онда узети, кад

је извесно, да је штета под руковањем обвиненог проузрокована.

§. 54.

Председник обдржава у суду поредак и дисциплину, на туженог и сведоке, од којих је старији, за неред, неучтивост, упорство, били они грађани или војници, може казнити затвором до 10 дана. Ако би сведок био војно лице и старији од председника по чину или рангу, председник такве иступе на писмено саопштаваће команданту обвиненога, који ће овог на одговор узети и казнити.

Ако тужени ред квари, председник може наредити да се из суднице удали, и без њега да се даља радња продужи док лично не затреба.

§. 55.

Исто тако, ако би се сведок противио да заклетву положи, председник може таквог сведока, ако је млађи ставити у притвор или ако је старији оптужиће га команданту, да то он учини.

Притвор овај може се одредити до 30 дана, којом приликом такав сведок осудиће се и да плаћа трошкове и дагубе лицима, која би због њега поново суду долазити морала.

§. 56.

Ако се у суду од туженог или сведока или оштећеног или ма ког лица учини преступ или злочинство, председник наређује аудитора, који ће таково

дело иследити, по пропису за вршиоца војно судске полиције.

Но ако је такво лице у положају вишег официра, председник предузима мере да се, ако је нужно, стави у притвор и одреди вељедоватељ у смислу §. 35. овог законика.

Притвор може одредити и председник, ако је старији од обвињеног.

§. 57.

Испитивање и саслушавање у суду, продужује се из дана у дан непрекидно, па и у празничне дане осим великих празника, када председник наређује, да се за време тог и тог празника испитивање обустави.

При испитивању дневном, које ће трајати по наредби председника, свагда ће се у протокол записивати, у колико је сахати радња судска тога дана започела а у колико закључена.

§. 58.

Ако се пред судом покаже потреба испитивања нових сведока, који су на страни или који због болести нису престали, или који нису иначе дошли, суд ће изрећи решење да се суђење одлаже, док се и ова доказна средства не прибаве и неизпрне. Тако ће суд поступити и кад му је потребан какав документ или ма чије саслушање, које стоји у свези са делом које се расправља.

§. 59.

Ако је испитивање и преслушање непрекидно вођено, и свршено тако, да нема потребе одлагању суда, председник позива туженог да даде последњу реч: има ли још шта у своју одбрану навести. Ако је суђење одложено било, онда се тужени позива, да даје своје одговоре, на доуна доказна средства, па кад су и ова изцрпљена, позива се такође, да даде последњу реч: има ли још шта у одбрану навести.

§. 60.

У оба случаја суд ће изрећи одма решење, да је испитивање и преслушање закључено тог и тог дана, у толико сахати и да настаје решавање о кривици.

Од овога часа суд се не сме разилазити, док се дело не пресуди. (Види образац ове радње у образцу под В.)

§. 61.

Затим аудитор разлаже доказна средства и основе подозрења о постојању преступа или злочинства и је ли тужени крив за извесан преступ или злочинство и према ком је законском одредењу такво дело казнимо. Даље разлаже извињујуће, казни умаљавајуће или отежавајуће околности придржавајући се законских одредења, на која војно судски или општи казнителни закон упућују, кад је случај да се и на овај закон мора обазирати.

Све ово аудитор укратко на протокол ставља и подписује.

§. 62.

Аудиторови разлози служе на то, да се не повреди закон, а односно оцене доказних средстава и оних околности у предходећем §-у именованих, војне судије оцењују по свом убеђењу и поротнички.

§. 63.

О тога, пошто аудитор сврши свој стручни посао, који има на основу факта и законски одређена да говори за и против туженог, све судије приступају решавању питања:

Је ли тужени крив и ако је, по коме законском одређењу? Мњења се дају почињући од најмлађег и већина гласова решава.

Сваки судија подписује поред мишлења своје име и презиме.

Ко је оглашен за кривог, тај стоји одговоран и за грађанске напнаде, као што су штете казнимим делом учињене и трошкови, са чега суд ће том приликом пресудити шта и колико тужени да плати.

§ 64.

Ако је већина гласова рекла „крив је“ суд ће одма наставити суђење о начину и мери казне.

Ово гласање вршиће се тајно и овако: — председник и аудитор позивају најмлађег да ћутећи у протокол суђења запише словима за коју је и колику

казну, и кад овај то изврши подписаће се, а за овим редом иде оваква иста радња, па по том аудитор и после њега председник стављају своја мишлења.

Аудитор док један даје мишлење, закљониће од овог већ дата мишлења, да се не прочитају.

При овом одређивању мере и начина казнења, судија не може силазити испод најмање мере казне законом одобрене, као ни прелазити највећу меру овог начина казнења који закон дозвољава.

§ 65.

После свршеног гласања у претходећем §-у одређеног, председник и аудитор поређаће мњења почињући са најстрожом казном и даље редом, како је која све блажа. Мњење средњег т. ј. трећег судије постаје пресудом.

За правило овога гласања ставља се следећи образац:

Н. Н. изрекао је 3 године затвора.

Н. Н. " " 2 " "

Н. Н. " " 1 " "

Н. Н. изрекао је: није крив.

Н. Н. " " " "

На тај начин пресуђење гласиће на годину.

У опште начани казнења по својој строгости, физичкој и моралној иду овако: најстрожа казна је смрт. За овим долази робија или заточење уредо а за овом затвор или лишење чина. А кад је случај да закон изриче или затвор или лишење

чина, па је један судија за једну а други за другу казну, онда је затвор дужи од године, строжије од лишења чина а од године па на наниже, блажије.

Ако према законом тексту уз физичке казне слеђују и споредне као што су: дегредација, лишење војених различија или лишење чина, судија према примени, по којој кога оглашују за кривог, кад одређује меру казнења изрећи ће и споредну казну.

За споредну казну није меродавно мњење судије средњег, које је меродавно за физичку казну, него мњења већине, које ће односно споредне казне бити пресуђујуће.

§. 66.

Ако је већина изрекла да тужени није крив, тим је изречено ослобођење од казне, и у форми пресуде ово ће се огласити.

§. 67.

Пресуда војног суда носи наслов команде при којој је образован.

У пресуди се излаже:

а., Имена и чинови судија.

б., Име, презиме и стање туженог, при ком оделењу и у којој команди служи, од куда је родом и колико му је година, од кад служи и је ли заклетв. — све што се односи на опште лично питање.

в., Злочинство или преступ због кога је тужени дат под суд.

г., Одговори туженог и казивање сведока под заклетвом, уколико ови искази местимице приносе делу или га расветљавају, као и казивање лица, којих искази без заклетве имају вредности за стање дела.

д., Исказано судско гласање по убеђењу, по коме је тужени оглашен за кривог, или некривог

е., Текст закона на основу ког се пресуда изриче и тужени за кривог оглашује, а гди стоји упућење једног §. закона на други и да се под њега кривица подведе, онда ће се текст овога упуства најпре ставити, па потом текст за примењивање казне.

ж., Пресуђење на какве се казни осуђује.

з., По овом позивање се пресуда да су испуњене све формалности, које се по тачки г. §. 78. условљавају.

Оваку пресуду подписују председник и аудитор. (Види образац пресуде под Г.)

§. 68.

Пресуда се има прочитати у суду у присуству туженог, коме ће председник казати како је осуђен и да има право у року од 15 дана нерачунајући дан саопштења, изјавити жалбу на сасациони суд. Туженом на сахтевање, даће се после пресуде на прегледање како акта тако и пресуда, ради чега може привести лице које ће му жалбу састављати, но ово прегледање вршиће се у присуству аудитора.

И оштећеној страни има се препис пресуде односно накнаде на повратни рецпис предати.

Оштећени ако се има против чега односно накнаде жалити, што је штета од части превећена или у суђење није узета, може такође у горњем року жалбу своју поднети. Но ако је пресуда изрекла да обвинени није крив, тада жалбево право у опште против пресуде престаје, и тужени ако се налази у притвору ставља се од суда у слободу, о чему се надлежни командант извештава.

§. 69.

Кад је тужени осуђен, препис пресуде, послаће се на повратни реценис и команданту, који је туженог дао под суд.

Овај командант у року од 15 дана, може суду учинити на пресуду ове примедбе.

а., Ако је суд пропустио, да поред физичке казне уђе и споредна казна, као што законски текст примењеног §-фа гласи.

б., Ако је род кривице таквог својства, да законска примена сасвим је погрешно учињена, н. п. бегство са страже, узето је као бегство ван дужности или обратно.

Ове примедбе благовремено учињене вреде као жалба од стране власти, са чега услед таквих, — кривични предмет подносиће се касацијоном суду на расправу.

§ 70.

Ако у одређеном року ни од једне стране не буде поднешена жалба, пресуда за 24 сахата после тога рока, постаје извршна.

Жалбе неблаговремено поднешене војни суд одбија решењем, против ког жалећа се страна може изјавити жалбу на касацијони суд у року од три дана.

§ 71.

Ако је жалба благовремена, аудитор пресуду и и акта шаље судеком комисару, изјављајући да је жалба благовремено поднешена.

§ 72.

По званичној дужности кривични предмет, шаље се на размотрење војном касацијоном суду, кад год пресуда војног суда гласи на смрт.

И овом приликом може тужени у одређеном року дати жалбене разлоге.

§ 73.

Кад се год предмет спроводи касацијоном суду, по сваком делу саставиће аудитор списак испитаних сведока, у који ће записати свакога име и презиме, одакле је, колико има година, је ли заклет.

§. 74.

Сваку извршну пресуду, или с тога што се стране нису жалиле, или с тога што је жалба војено касацијоним судом одбачена, аудитор подноси непосредно или посредно команданту, који је надлежно одредио суђење и овај на пресуди ставља званично наређење са својим подписом, да се пресуда изврши.

§. 75.

Ако је коначна пресуда гласила на смрт подноси се Кнезу ради ублажења казне, па ако Кнез ублажи пресуду, то ће се на њој ставити, а ако не ублажи неће се ништа на њој писати, него ће следовати наређење министра војног за ове случаје, да се пресуда прописно изврши.

II.

О надлежности и радњи војно касационог суда.

§. 76.

Војно касациони суд постоји и надлежно ради док траје редовно стање. За време ванредног стања расправља само оне предмете, који су дотле пресуђени.

Исто тако, своју надлежност продужује кад ванредно стање престаје у опште, па и над предметима, који за време ванредног стања, нису прописаним начином суђени или ако су суђени нису окончани.

§. 77.

Кад кривични предмет дође пред касациони суд, по жалбама или по званичној дужности, судски комисар одређује ког дана и у колико сахата да се суд састане, што има извршити највише за пет дана, од кад је дело дошло, осим особених прека. Судски комисар издаје позив за позивање

судија, у ком ће назначити време и место састанка судија.

§. 78.

Војно касациони суд не упушта се у суђење казнивог дела, него ће уништити пресуду војног суда у свима овим случајима:

а., Ако није војни суд образован сходно прописима у овом законику наређеним.

б., Ако су правила о надлежности била повређена.

в., Ако кривица по свом роду и својству не стоји у сугласности са законском применом, по ком је обвинени оглашен за кривога и по ком је изречена казна примењена.

Другим речма ако је по законској одређивости преступ или злочинство другог рода.

г., Ако су неопходни формалитети били нарушени или изостављени, који §§. 34, 39, 42, 43, 44, 48, 49, 50, 59, 60, 71, 63, 64, 65, 66, и 67. овог законика налажу.

д., Ако је суд пропустио дати своје решење на жалбу туженог, коју би он учинио у тој цели, да употреби правно средство законом одобрено, или да искључи судију из суђења а сведока од сведоштва.

е., Ако суд није извиђао доказе на које су се стране позивале или је извиђао, али их аудитор у свом разлогу пред судом није од своје стране на оцену ставио, по гласу §. 61. овог законика.

ж., Ако је питање о накнади штете и трошкова од части или са свим из осуде неправно одвало — или изостало. —

§. 79.

Сва ова питања нарочито она, којима би жалба повода дала, судски комисар као стручан и сталан војни судија, разлаже са законог гледишта сравњавајући садржину пресуде са стањем акта, на редом та питања касацијоном суду ставља на гласање. На то касацијони суд доноси решење; да ли у колико које питање, због ког се пресуда уништити мора, стоји или нестоји, а према оваком решењу подписаном од већине судија, судски комисар израђује акт или решење које оснажава пресуду, одбацајем жалбе, или примедбе, којима се пресуда уништава и према којима други војни суд има поступити.

Ова решења подписују председник и судски комисар и последњи шаље их надлежном аудитору, на даљи поступак.

§. 80.

Но ако судски комисар пре него предмет поднесе касацијоном суду на решавање примети, да стоје неке погрешке, које немају такве вредности да се судски исправљају н. пр. изостало је име ког судије, нумера или датум на пресуди или ком другом важном акту или није послат који акт или се види очевидна погрешка у препису и слогу пресуде или пресуда није обвињеном саопштена или ком

треба у препису издана, вратиће акта аудитору са примедбом да исправке учини и акта врати.

Ове исправке могу се и од касацијоног суда захтевати да се изврше, пре него тај суд приступи свом надлежном решавању.

Ј.

О поступку пред војеним судовима у ванредном стању.

§. 81.

Војни суд чим добије наредбу да кога за извесно и означено казнимо дело суди, упушта се на том основу у испит и суђење без обзира на предходне формалности, које су за редовно стање прописане.

§. 82.

Војни судови у самом суду при судској радњи и решавању, поступају онако исто као и у редовном стању но испитивање и саслушање, вршиће се што је краће могуће, убележавајући исказе који се односе на саму ствар и околност која је од уплива на пресуђење.

§. 83.

Ако је кривац на делу ухваћен или је војна полиција одма по извршеном преступу и злочинству уватила све доказе и податке, она ће све то кратко у свој записник прибележити, па ће надлежном

команданту преставити писмено или ће му просто предати свој записник, а командант наредиће писменом наредбом да се тужени суди, одређујући дан и сахат састанка суда.

§. 84.

Но ако је преступ или злочинство тако заплетено, да потребује предходну, кратку и брзу истрагу, или је кривица учињена даље од места гди ставује командант и гди суд постоји, у првом случају може сам командант а у другом старешина који командује одвојеним одељењем у кругу своје команде, наредити да војно судска полиција учини извиђај што краћи. А кад буде она готова, подноси кратку тужбу са најпужнијим податцима надлежном команданту, који ће даље наредити шта треба.

§. 85.

Међутим, ако је преступ или злочинство таквих својстава, да не потребује никакве предходне истраге, то се тужени може одма непосредно дати суду на суђење који ће поступати према §§ 81 и 82. овог законика.

§. 86.

Војна полиција у ванредном стању или кад је војска у кантоновању пред непријатељем, може вршити све мере предострожности т. ј. подозрева лица притворити, у јавна заведења или приватне куће ради претреса ући, на коју цел позваће и грађанску

државну полицију, а ако ове нема претрес извршиће се у присуству два грађанина, што ће се на протокол са подписима присуствујућих прибележити.

§. 87.

Ако би онај који пред војни суд долази да сведочи или да се у чему саслуша, виком, угрожењем или ма којим начином сметао судску радњу или давао повода незадовољству, војни суд судиће и таквом лицу и то одма на ма то лице иначе неподнадало под надлежност тога суда. —

К.

О власти команданта према судским пресудама у ванредном стању.

§. 88.

Кад војни суд за ванредно стање изрече пресуду, којом је тужени осуђен, онда такову пресуду, по званичној дужности најдаље за 24 сата од кад је изречена, аудитор непосредно или посредно подноси команданту, који је суђење наредио.

§. 89.

Овај старешина, ако су осуђени нижи чиновници или редови стајаће војске, или четни и ескадрони командири и од њих мање старешине или редови народне војске има власт:

а., Да пресуду оснажи или уништи из ових узрока, по којима према тачкама а. и б. §. 69. овог зако-

ника у редовном стању чини примедбе на пресуду војеног суда.

б., Да пресуду ову ову ако гласи на затвор потврди и нареди извршење.

в., Да казну затвора ако је већа од три године може свести својим решењем на једну годину, а ако је од три или испод три године но не мања од године може свести до на 3 месеца, и ако је од године и мања да је може свести до на 10 дана затвора.

г., Да извршење пресуде ако гласи на краћи или дужи затвор може одложити за време борбе, док суђени учествује у њој, па и до после рата, ако налази и увиђа да неизвршавање пресуде неће слабити дисциплину.

Међутим сви затвореници осуђени или налазећи се за преступе под суђењем, могу се изводити у борбу, после борбе стављати у затвор.

Споредна казна, као што је лишење војних одликија ако се пресуда не уништава према тачки а овог §-а, него се овим начином потврђује, не може се решењем команданта скидати. Но ако је неумесно и незаконно досуђена, уништиће пресуду и наредиће друго суђење.

§. 90.

У свима случајима, ако је пресудом осуђен официр или батаљони командир народне војске, или ако је ма који војник без разлике чина и старешинства, осуђен на робију, заточење, смртну казну и гди је

изречена казна дегредације, пресуду разматра врховни командант војске, коме се подноси непосредно или посредно. Код овог команданта постојаће главни судски комисар као судски референт, који ће у потврђењу или уништењу или извршењу пресуда са законског гледишта као стручно лице команданта подпомагати.

Кнез поред права милости као врховни командант врши над пресудама и ову другу власт, ако не постоји други старешина, ког је Кнез за команданта таквог поставио.

По томе врховни командант војске има власт:

а., Да пресуду уништи из оних разлога на које упућује тачка а предходећег §-а.

б., Да пресуду потврди, нареди извршење.

в., Да казну робије или заточења своди до на две године а затвор да ублажава у оној истој мери као што је у тачки в., дозвољено команданту код кога суд постоји. —

г., Да нареди извршење смртне казне, ако је неодложно извршење нужно, ради морала и дисциплине војне. Наће ли се да се ови услови не угрожавају, подноси пресуду Књазу ради ублажења смртне казне путем милости, начином како је за редовно стање наређено.

Извршење пресуде која гласи на заточење, робију или смрт, не ће се одлагати пошто се осуђени истерује из војске, са чега и ублажавање ова-

ких осуда вршиће се у толико, у колико се нађе да је судска строгост претерана.

§. 91.

Власт врховног команданта, односно уништења, потврђења и извршења пресуда војног суда са правом ублажења досуда имаће команданти: осечених одељења на бојном пољу или околених у градовима и околених као и сви они, који би самостално у рату дејствовали, а не би били у прилици, да се кнежевским указом на упражњавање овог права могу овластити.

§. 92.

Власт овог команданта могу упражњавати, команданти самосталних дивизија, команданти самосталних бригада, команданти добровољачких чета, па и мањи команданти но само тако, кад Кнез указом такво овлашћење овим командантима изда.

§. 93.

У свима случајима препис пресуде, ако је пре извршена, него је врховном команданту поднешена, шиље се овоме ради знања.

1.

О повторном суђењу за оба стања.

§. 94.

Повторно суђење може да буде на ове начине:

а., Ако је пресуда касационим судом уништена и предмет на ново суђење враћен.

б., Ако је пресуда уништена у ванредном стању од надлежних команданата и ново суђење наређено, и

в., Ако је когод био оглашен да није крив, па се појаве јачи и извеснији докази, да је казнимо дело заиста учинио онај, који је ослобођен, па војено судска полиција на основу истраге, своју тужбу изнова подигне.

§. 95.

У свима овим случајима надлежни командант наређује образовање другог суда, од сасвим других лица, по оном облику који је према положају туженог прописан, осим аудитора који и у оваком суђењу остаје као сталан војни судија, ма да је и пре исто дело судио.

§. 96.

Ако други суд суди по примедбама касационог суда за њега су примедбе обвезне, и своју радњу почиње од оног акта, који је примедбама наглашен.

§. 97.

Ако други суд суди, по примедбама команданта у ванредном стању, тај суд, такође почиње своју радњу од акта, који је примедбама наглашен.

У овој прилици, друга пресуда остаје стална и извршена, а команданти врше даље своју власт

по тачкама *б* и *в* §. 89 или по тачкама *б*, *в* и *г* §. 90 ов. законика.

§. 98.

Ако други суд ради по новој тужби, т. ј. кад је дело једном суђено, у редовном стању поступа како је за такво стање прописано а у ванредном, како опет за ово стање овај законик наређује.

У оба случаја поступак у суду тече изнова.

Ко се и по други пут од другог суда огласи да није крив, тај за исто дело не може бити више суђен. —

М

О извршењу кривичних пресуда изречених над војницима грађанским судовима

§. 99.

Ове кривичне пресуде, по наређењу надлежног старешине извршују се по пропису као и пресуде војних судова (§. 74.)

§. 100.

Но ако постоје споредне моралне казне, које војни судови могу над војником изрећи, извршење ће се задржати и командант наредиће, да их војни суд замени, ради чега послаће дотичну пресуду као пуноважан акт, на основу ког ће суд замену изрећи, према одредењима §. 271. овог законика.

Гласање о овој замени врши се између судија јавно и изриче већином гласова. Таква пресуда војног суда обухваћа само ово питање.

Н.

О повраћају права судом изгубљених.

§. 101.

Ко је дегредацијом изгубио војну част и достојанство, томе судови ни грађански ни војни не могу ову част вратити.

Но како је с дегредацијом скопчан губитак грађанске части, која се за живот грађански може вратити то повратак грађанске части, изрицаће грађански суд по пропису за њега надлежном, коме се дегредирани војник са доказима надлежно обрати.

Ради овога, војна власт дегредираноме или на захтев суда, издаће потврђени препис извршне пресуде.

§ 102.

Повратак војених одличја, изрицаће војени суд и то :

а., Ако је онај коме се ова права враћају, био доброг владања и са особитим брижљивим старањем учинио признате успехе у војничком знању, или у грађанском животу постао одличан грађанин, а није више него један пут, од војних судова на лишавање војних одличја осуђиван или један пут од грађанских судова на лишење грађанске части.

6.. Ако војник, који је лишен војних одличја, у рату учини отачаству услуге, са пожртвовањем свог живота, и тиме заслужи знаке одличја, то ће се прво у војничка права повратити, па тек тада могу следовати награде и одличја.

У овој прилици не ће се обазирати, стоји ли такав војник у повратима лишавања војних одличја.

ДРУГИ ДЕО

о казнењу појединих преступа и злочинства.

ГЛАВА ПРВА

о казнима.

§ 103.

Војници се могу војеним судовима осудити на ове казни:

- 1.. на смрт,
- 2.. на робију,
- 3.. на заточење,
- 4.. на затвор,
- 5.. на лишење војних одличја,
- 6.. на дегредацију и
- 7.. на лишење чина.

§ 104.

Смртна казна. Ко се осуди на смрт, стрељаће се из пушака и одмах укопати.

Са овом казном, губе се она права у § 18. опште казнителног закона побројана.

§ 105.

Робија. Робија не сме бити мања од две, нити дужа од 20 година.

Ко се осуди на робију, тај се истерује из војске. Са овом казном војник губи сва права у § 18. опште-казнителног законика, побројана.

§ 106.

Заточење. Заточење не може бити ни дуже ни краће од робије.

На ову казну осуђују се официри.

Ко се осуди на заточење истерује се из војске. И са овом казном губи осуђени права у § 18. опште-казнителног закона побројана.

§ 107.

Затвор. Затвор не може бити краћи од једног месеца ни дужи од пет година, осим случаја где закон друкчије наређује, у стицајима и повратима преступа.

Затвором могу се казнити сва лица, која принадеже војеном реду.

Официр који је осуђен на затвор дужи од године дана без казни лишења чина, може се опет у службу примити.

§ 108.

Затвор код сваког војника не ће се рачунати у године службе, ако је дужи од три месеца.

Војници док су у затвору добијаће изслужене аљине за ношење и храну. Официри добијаће само храну а нико плату уживати не ће.

Официр, који није лишен чинова, а затвор није дужи од године дана, ужива за време затвора све принадлежности: огрев, послугу и фураж на коња.

§ 109.

Ко се од војника стајаће војске који нису официри, осуди на затвор до 3 године, издржаваће ову казну у војеним затворима и под надзором војних власти, но остаје непрестано зачислен као војник. Ако је осуђен на затвор дужи од 3 године, изчислиће се из војске.

И официри, осуђени на дужи затвор од године дана или затвор мањи, поред ког је изречено и извршено лишење чина, изчислиће се из војске.

На случај изчислења из војске, осуђени се предаје грађанској власти ради издржања ове казне.

На против народни војници били млађи или старији не изчислују се поводом затвора из војске и издржаваће га код војне или грађанске власти, како је удесније.

§ 110.

Лишењем војних одличја казне се: сви нижи чинови и редови стајаће војске и све старешине народне војске као и редови осим командира.

Казном овом губи војник права на старешинске положаје, на ношење кокарде, перјанице, на ношење заставе, на вршење почасних војних служби, и служби које се врше у пуној униформи.

Који се осуде на ову казну, употребљаваће се на разне војне послуге и измењарство, а одвојаће се као рђави војници од осталих добрих војника тако: да се војници стајаће војске преводе у дисциплинарску чету; а народни код својих командида, зачисляваће се да припадлеже дисциплинарској чети.

§ 111.

Лишење војних одличја досуђује се за срамне преступе учињене из сладострашћа или користољубља или гнусних порока, свуда где општи казни-телни закон изриче поред затвора лишење грађанске части, и гди овај закон изриком ову споредну казну одређује.

§ 112.

Дегредација је губитак војног достојанства. На дегредацију може се сваки војник осудити.

Дегредација као споредна казна досуђује се сваком војнику без разлике чина и звања, где год овај законик поред робије и заточења или за себе такву казну изреком наређује. А за официре, ко-

мандире народне војске, изрицаће се поред затвора гди год овај закон одређује лишење војних одлиција а општи казнителни закон, лишење грађанске части.

Војник деградиран неће се више примати у државну службу, а са овим губе се и сва права грађанска побројана у §-фу 18. опште-казн. закона.

Осим случаја, гди је смртна казна са деградацијом скончана, сваки војник, од ког му драго чина, осуђен на деградацију, доведе се пред трупу под оружијем стојећу. Кад се прочита пресуда, заповедник трупе јасним гласом изриче ове речи: „Н. Н. (име и презиме осуђеног) више ниси достојан под барјаком носити оружије: у име Књаза ми те деградирамо, ти си војену част изгубио.“

При томе се осуђеноме сви војни знаци одузимају, ако је официр, сабља му се извуче из корица и на земљу пред њега баца.

§. 113.

Лишење чина. Лишењем чина, казне се судским путем само официра.

Официри лишавају се чина у свима случајима где закон то изриче.

Ко се осуди на ову казну, тај губи службу и сва права службом добивена.

§. 114.

Ко се судом према извесном законском тексту огласи да је крив по једном или више преступа, а

буде оглашен и да је крив по једном или више злочинства, онда при оцени и одређивању начина и мере казњења, важи одређени начин казне за најтежи преступ или злочинство. Но оцена мере казњења због стицаја, биће поштравајућа у смислу прописа главе четврте овог дела.

ГЛАВА ДРУГА

о покушају.

§. 115.

Покушај је онда, кад когод казнимо дело започне, а није га само за то извршио, што му је стало на пут нешто, што није зависило од његове воље.

§. 116.

Покушај, за који војени казнителни закон, кад би казнимо дело извршено било, изриче: смрт, робију или заточење, казниће се као да је дело извршено, осим ако закон за поједине случајеве, друкче наређује.

§. 117.

Покушај за преступе, казниће се према околностима, до половине па и четвртине одређене казне, за извршено дело.

§. 118.

И само спремање, да се учини казнимо дело, које би вређало војену дужност у самом позиву или одређењу војника, казниће се као покушај.

За остала казнима дела без покушаја не може бити казни.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О САУЧАСНИЦИМА.

§. 119.

Саучествовање је онда, кад више њих какво дело учине са договором или без договора. Проводитељи овог дела, зову се саучасници или сукривци.

Учествовање са договором зове се завера а учествујућа лице завереници.

§. 120.

У учествовању млађих и старијих у казнијој радњи или нерадњи, коловође су ова лица:

а., Ако саучествује лице, које је осталим као старешина предпостављено, онда ће се такво лице казнити као коловођа.

б., Ако саучествују старији са млађима, онда најстарији по чину или рангу или при равном рангу најстарији по служби, сматраће се и казнити као коловођа.

в., При војним нередима, метежима, побунама, непослушности или непокорности, коловођа је сваки онај војник, кога заповедајући старешина, који говорања ред, поименце јавно позове, да се покори реду и законитости.

г., Ако је предпостављени подчињеном повода дао или му наложио, да овај учини какво казнимо, противорисно или против закона дело, казниће се као да је сам таква дела учинио.

д., Кад здружени војници чине забрањена дела и то је учествовање, но под речију „здружени војници“ узеше се да је казнимо дело тако учињено, ако их је више од тројице било.

Но ако је предпостављени таквом радњом учинио, да се покушају или изврше злочина дела и повреде дужности верности према владаоцу и земљи, што је и за подчињеног вршиоца било увиђено и познато, онда су обојица учасници и предпостављени постаје коловођа.

ђ., Кад предпостављени није дао повода ни налагао подчињеном казниме радње или нерадње, него је млађи сам ова дела чинио, онда предпостављени не може бити учасник, али ако је такве радње и нерадње предвиђао, а ништа није предузимао, да томе стане на пут, стајаће као учасник и коловођа у казнијом делу. Само употреба свих средстава против казниме радње или нерадње млађега, може га извинити.

е., У осуству предпостављеног, сваки старији по чину или рангу, ако се деси при казнијој радњи или нерадњи млађега, коме није предпостављен, долази по предходећим тачкама у положај предпостављеног, и постаје учасници коловођа у казнијом

делу, ако почини оно што би и предостављени по дужности чинио.

§. 121.

Кад је наређењем какве заповести у службеним делима војени закон преступљен, т. ј. кад је заповест противна закону или већим заповестима издата, онда је одговоран сам заповедник.

Но млађи казниће се као саучасници само онда:

1. Кад дану заповест прекораче и више учине него што им је заповеђено.

2. Ако није било завере у учествовању, а преступљен је војни закон и војне дужности на начин предходеће тачке; то ће се и у овом случају заповедајући старешина узимати за коловођу, ако је такву радњу предвиђао, гледао и ништа није предузимао.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

о извињујућим, казни умањавajuћим и отегођавajuћим збићима или околностима.

§ 122

Ко што учини кад није при себи, т. ј. ко није свестан свог казнимог дела, или ко није од своје воље казнимо дело учинио, него је натеран туђом силом и угрожајем, не ће се казнити.

Ко је натеран да учини казнимо дело, само ће се онда извињити, ако сили наје могао другаче одолети, но са пожртвовањем свога живота, и ако су

му оскудевале све прилике да заповест присилитеља избегне.

§ 123.

Ко из небрежења, неувиђавности, или због тога што је од скора у војној служби, или што још не познаје војни ред, или без зле намере повреди војне дужности у дисциплини или субординацији, узмеће му се ове околности у тима приликама за казни умањавajuће.

Преступи војни, поред којих не би закон одређивао споредне казне: дегредацију или лишење војних одличја, а власт која је надлежна да војника даде под суд, признала би да стоје при таквој повреди војничке дужности, извињујуће околности претходећег става, могу се узети као тежи дисциплинарски преступи па ће се тако и казнити.

Но ако, због ове неувиђавности и небрежења долази ослабљење дисциплине, реда и војне подчињености, употребиће се строге и постепено веће казни у округу овог закона, а у интересу службе.

Добро владање, послужиће за умалење а рђаво за поштрење казни.

§ 124.

Кад је стицај или поврат кривица, казне одређиваће се овако:

а.. Ако стоје два преступа, затвор може се до судити до 10 година.

б., Ако има више од два престапа, међу којима за осуду стојао би преступ, поред кога следује дегредација или лишење војених одличја, може се узети за начин казњења, робија или заточење, но и тада при одређивању мере казњења, не може судија прећи највећу меру законом одобрену. У оваком случају у место лишења војних одличја, изрицаће се дегредација.

в., Ако поред престапа стоји и злочинство, за које закон не би изрицао смрт, такође мера робије или заточења, не сме прећи највећу меру.

г., А ако има више злочинства за која закон изриче робију или заточење до највеће мере, па макар и заједно од постојећих злочинства, судија може изрећи смрт.

д., Ако се обвињени налази у поврату истоветног престапа, у колико овај законик нарочито за поврат не одређује и поштрену казну, затвор може ићи према важности престапа до 10 година.

е., Кад је ванредно стање на војни суд суди престапе и злочинства казнима по општем казни-телном закону, онда у преступима, који произилазе из сладострастија и гнусних порока и користољубља може затвор бити поштрен до највеће мере. На против ако таква и друга казнима дела носе значај злочинства, за која закон изриче робију или заточење, такође ове казне могу бити поштрене до највеће мере, па и смртна казна може се изрећи.

Кад год због злочинства трпи морал српске војске или кад је њиме узбуђено незадовољство и гнушање грађана, па био кривац војник или грађанско лице, казниће се смрћу.

§ 125.

Војник, који је са оружјем против правила и заповести на дужности поступао, па повредио или убио грађанско лице или војника, казниће се по овом закону за повреду дужности, из које су зле последице наступиле, т. ј. онако као да је намерно, повреду или убијство извршио.

§ 126.

Старшина, који би у својој дужности тако небрежљив био, да у подчињеној трупи расте перед, да нема послушности, да се не извршују прописи и заповести, да нема у служби тачности, узмеће се то за отешчавајућу околност. Небрежење или очевидна немарљивост и онда ће служити за отештавајућу околност, ако су повредом дужности наступиле зле, опасне и штетне последице, или ако су могле наступити.

§ 127.

Свака кривица у служби учињена, а пред скупљеним војницима према предпостављеном, отежава казну. —

Под „скупљеним војницима“ разуме се, кад су осим старешине и кривца још три војна лица при-

сутна, као и онда кад који од три присутна војна лица, било на по-се или сви у скупа учине се повиним према предпостављеноме. Но ако се повреда чини према двама старешинама, а присутна су још два војна лица и тада се сматра према горњем одређењу, да је дело учињено пред скупљеним војницима.

Ово се разуме свагда, када су сва та лица ради извесне војне службе скупљена, према чему за поједине случајеве, овај закон и строже казни одређује.

Но у колико за прилике кад војници нису скупљени на службу, овај закон не одређује нарочито поштрене казне, а повреда је учињена ипак пред војницима ван службе, та околност служиће према значају повреде мање или више за поштрене казне.

§ 128.

И кад је увређено опште старешинство, т. ј. кад увређен старешина, који није претпостављен, и овај однос служи за поштрене казне, но не у оној мери као према предпостављеном.

Ко су предпостављене старешине и заповедници а ко су старији по чину, рангу или звању одређује уредба о војничкој дисциплини на основу закона о устројству војске.

Но у ред предпостављених долази и најстарији по чину, рангу или звању, кад се са млађима као најстарији на једној служби налази.

§ 129.

Кад војник врши какве војне дужности, па те дужности пијанством повреди, не ће му се казна због пијанства умалити.

Но кад није на дужности па би се оцо, и пијанством подстакнут, без зле намере, пао би у друге иступе или преступе субординације, може се узети пијанство за олакшавајућу околност, ако у делу нису учињена каква зла, и ако служба не би што отуда трршила.

ГЛАВА ПЕТА

о застарелу.

§ 130.

Злочинство, за које војни закон одређује смрт, застариће кад му прође 30 година.

Злочинство, за које војни закон одређује робију или заточење више од 10 година, застариће кад му прође 20 година.

Свако друго злочинство, које се казни робијом или заточењем мање од 10 година, застариће кад му прође 10 година.

Сви преступи застариће кад им прођу 5 година.

Но преступи учињени бегством из војске застариће могу од казне, кад прође 10 година, али службена обвезаност за стајаћу војску не престаје, док бегунцу не пређе 30 година старости, а за народну док му

не пређе 50 година. Злочива бегства застаривају по горњим опредељењима.

§ 131.

Казнима дела, која се само по чијој тужби могу знати и казнити, н. пр. кад је повређено чије старешинство, кад је злоупотребљена службена власт, над подчињеним, и кад су се догодиле међусобне повреде, и овоме подобна дела, застариће, ако су злочинства, кад им пређе 15 година, а ако су преступи, кад им пређе 5 година. Но кад је онај, који треба да се тужи, старији од туженог, и зна да је казнимо или зло дело учињено, а зна и кривца, па се после тога за годину дана не тужи, тада злочинство или преступ одма застарава чим истече то време.

Ако ли су у овом случају под-официри и прости војници требали да старијег туже, н. пр. за злоупотребу службене власти, то застарење иде редовно и они могу у опредељеном времену тужити се кад хоће.

§ 132.

Ако су војници злоупотребом војене силе коме штете учинили, и због тога пали у преступе, који се казне затвором до 5 година, или у злочинство, које се казни робијом или заточењем до 10 година, моћи ће ова казнима дела застарити за две или за једну годину, и то:

а., Кад тужитељ за две године не поднесе тужбу, полицајној или војној власти, застариће за две године.

б., Ако су казнима дела овог рода учињена у ванредном стању, па се тужба не поднесе за годину дана, после повраћеног редовног стања.

Ово застарење почиње од времена, кад је онај, коме је незаконитост учињена, за казнима и зла дела дознао, макар да кривца не познаје.

§ 133.

Кад се застарење прекида, кад опет из нова почиње, кад застарева пресуда, и кад се застарење пресуде прекида, у преступима и злочинствима од војених судова казнимим, свагда ће се узимати последњи акт званичнога рада по томе кривичном предмету.

Но иступи код војске према војницима, ако су учињени у служби, застариће, ако се за три месеца од кад је служба иступом повређена, ције казни изречена и извршена.

ГЛАВА ШЕСТА

о казнењу злочинства учињених издајством

§ 134.

За учињено у редовном стању издајство према владаоцу и земљи у смислу главе 9. опште казнителног закона, казниће се војници од војних судова по том закону.

Но према важности издајничког дела, ако закон тај за поједине случаје одређује робију или заточење војени судови могу изрицати смрт.

§ 135.

За издајнике у време ванредно или ратно, сматраће се и смрћу са дегредацијом казнити сваки војник:

а., Који по општем казнителном закону буде обвињен као издајник.

б., Који преступи војни закон, па тајну страже, као парол и одзив непријатељу издају и откривају.

в., Који, да би олакшао непријатељу какав војни посао, или да би му помогао, добивену заповест не изврши или изврши, али неподпуно, и осим тога, који са намером, да непријатељу ползу учини, или да му на руци буде, неистините гласове доноси или проноси.

Исто тако сматраће се за издајнике и они, који бојни материјал или предмете за издржавање војске кваре тако и у злој намери, да војска губи веру у поузданост свог оружја и у здраву храну.

г., Који саучествује у договору на ту цел учиненом, да се заповедник обсађеног утврђења или шанца натера на предају.

д., Најпосле сваки који у време рата чине дела опасна за отечество.

За оваке злочинце, сматраће се сваки, био војник или грађанин, који јавним беседама или смутњама

п очевидним непријатељским сплеткама или списима ради на томе: да се војска или грађанство застрашава или ради да се произведе незадовољство, које грози реду и послушношћу па иде на то, да се одкажу жртве материјалне и лична пожртвовања или који ради да и у таким озбиљним часовима остварава своја против монархична начела са којима би подкопавао државне установе и постојеће стање.

§ 136.

Који би издајничке радње и намере дознавали па то не би власти јавили, казниће се као и сами издајници па и у мирно време, кад је таквом нерадном војник повредио главне обвезе заклетве.

§ 137.

Саучасници и помагачи у издајству, казниће се као издајници са погледом на § 120. и 121. овог закона.

Но ко би од њих издајство открио, пре него што би за њега власт дознала, не ће се казнити, ако је имао намеру да се покаје, или је радио, да издајство ухвати.

§ 138. укинут по указу од 17. Јуна 1876.

ГЛАВА СЕДМА

О казни у преступа и злочинстава учињених: избегавањем војне службе.

1. УЧИЊЕНИХ БЕГСТВОМ.

§ 139.

Који војник гледа да војну службу бегством избегне, или да је избегавањем напусти, тај повређује

општу службену обвезаност и дужност служења у воједи и пада у кривину бегства или избегавања службе.

§ 140.

Бегство под-официра и простих војника онда је:
а., Кад се од своје трупе или команде у редовном стању удаде без дозволења за три дана, а у ванредном стању један дан или 24 сата.

б., Кад по истеку дозвољеног одсуства више од пет дана изостану или кад се по потреби из одсуства позову, па за то време, у команду или одређено место недођу а у оба случаја то довољним узроцима неоправдају.

Кад народни војници под промењеним именом и презименом место сталног становања у цели избегавана службе оставе или о свом променутом становању ћуте, са намером избегавања војне службе. А кад су већ у команди и на скупу и на њих одnose се прописи двеју предходећих тачака а. и б.

По кад су код својих кућа а оглашено је ванредно стање, па по позиву недођу у одређено време на скуп, сматраће се за бегунце, ако су изостали и своје куће оставили без одобрења војене власти, да тиме службу избегну.

Ови основи важе и за официјере но само у ванредном стању.

§ 141.

Бегство из дисциплинарног затвора или притвора по предходној мери, рачуна се као бегство из

слободе, а бегство из затвора судом досуђеног, неће се рачувати у бегство, него за таква дела подлежаће бегунац, строгој дисциплинарској казни и време у слободи проведено, неможе се рачувати у издржање казни. Но и у овом случају, узмеће се и да стоји бегство, ако је осуђени одређен на какве дужности без чувања, па је са ове побегао.

§ 142.

Рекрут, који у првих 6 месеци своје службе побегне, но управо оде кући, и није се крио, него се сам власти јавио, или су га његови старији довели, казниће се строго дисциплинарно. У повторном случају, ако 6 месеци од уписа није протекло а опет је доведен или је сам дошао, казниће се затвором до 3 месеца.

Ако се при оваким бегствима војник крио, казниће се први пут затвором до 6 месеци, а ако и по други пут на исти начин као рекрут бежи, казниће се као и старији војник казном одређеном за прво бегство по §. 144.

§ 143.

Свако бегство које у редовном стању учини старији војник, казниће се по §. 144. или §. 145.

За старог војника сматраће се и рекрут који се у бегству налази, ако се за годину дана од уписа сам у команду не врати, као и онда ако се после 6 месеци, такође по упису, од власти ухвати и команди преда.

§. 144.

Прво бегство у редовном стању, казниће се затвором до 2 године.

Друго бегство у редовном стању, казниће се затвором до 4 године.

Треће бегство у редовном стању, казниће се затвором од 4 до 10 година поред лишења војених одличја.

§. 145.

Ко побегне из оног места гди је ванредно стање оглашено, али не и у приликама §. 148 овог закона, за које сљедује строжа казна, казниће се ако је прво бегство затвором од 2 до 5 година, а ако се налази у поврату таквом, да је једно бегство у редовном стању извршио, ма извршио га и као рекрут, казниће се затвором од 4 до 10 година у ком последњем случају лишиће се војених одличја.

§. 146.

Ко је једанпут у околностима изложеним у §. 145. беглао, па после у редовном стању опет побегне, казнићесе затвором од 4 до 10 година, поред лишења војених одличја.

Но који се налази у поврату бегства оба учињена у ванредном стању, ако ни једно није извршено на бојном пољу пред непријатељем или бунтовницима наоружаним, казниће се робијом од 5 до 10 година поред дегредације. А ако је бегство за

које се суди са значајем таквим да је побегао због опасности, против које дужан је био да се бори, казниће се по §. 148 овог закона, ма се бегунац не налазио у поврату.

§ 147.

Казн ће се у половини смањити бегунцима, који се по закону за такве сматрају, и који су заиста у редовном стању и побегли, ако су се за годину дана сами на дужност вратили, па ма да су се пре тога и крили од власти.

Но тада из призрења, која би обвињени заслужио, може се не употребити казн за бегство, али му се оно у бегство при поврату мора рачунати.

Сваки војник, који у часу опасности отачаства, ком се заклео или огласа рата, а налазио би се у бегству, па био или не био у поврату бегства, ако дође под заставу и на бојно поље да војничке терете сноси са својим друговима, извиниће се од сваке казне за дотадања бегства.

§ 148.

Сваки овај, који би пред непријатељем или бунтовницима наоружаним био, па би утекао и српску заставу на бојном пољу оставио, казниће се смрћу.

Тако ће се казнити, ако бегунац учинивши бегство не показује ни мало отачаствољубља, него је своју личну опасност претпостављао општој, па је се од ратних прилика уклонио или утекао, док прођу

опасности а он не ползује се наређењем предходног §-а.

§. 149.

Кад се два или више лица у редовном стању договоре и бегство изврше, казниће се сваки затвором од 2 до 5 година, како који по времену службе способностима и личној радњи на бегству заслужује. Но ако у том учествују нижи чиновни и старешине, онда ови казниће се и лишењем војних одличја.

Према редовима у оваком случају употребиће се казна, као да је сам побегао.

§. 150.

За бегство у редовном стању уговорено и покушано но неизвршено, коловође и подбаци, казниће се оном казни, коју закон одређује за извршено бегство, а саучасници до половине те казни.

Ако бегство није покушано, него је после завере ухваћено, коловође казниће се до половине казни одређене за извршено бегство, а саучасници до четвртине те казни.

§. 151.

Кад се изврши друштвено и договорено бегство на месту, гди је оглашено ванредно стање, најстарији по служби, чину или рангу, казниће се смрћу поред дегредације, а тако казниће се и онај, који је на бегству највише радио и удешавао га или се налази у поврату било другог или трећег бегства.

Остали казниће се затвором од 3 до 5 година поред лишења војних одличја.

§. 152.

Који војник побегне кад врши стражарске или патролне дужности, или са шљобочног места или са какве војне проматрајуће службе, или остави спровод каквог транспорта или каквог обвинеог лица у редовном стању, подлежаће казни која му следује за бегство и казни која следује за повреду извесне дужности.

§. 153.

Који бегунац са собом однесе оружје и војне ствари било њему на службу дате, било другом војнику па их упропасти и не донесе или на време не врати, казниће се увек лишењем војних одличја, поред казне која му за бегство следује.

Но ако законска одредба, због поврата такву казну већ изриче или се изриче због својства бегства дегредација, упропашћење војних ствари служиће за поштрење казне.

§. 154.

Ко другога на бегство наведе или га у томе потпомогне, казниће се као да је и сам побегао.

Ако је овако бегство неизвршено остало, али је покушано, онда наговарач и помагач казниће се по § 150.

§. 155.

Ко у боју из којих му драго узрока остави своје место и против заповести одступна и бежи, казниће се смрћу.

Они, који своје другове делом или речма на бегство наводе и повода им томе дају, казниће се смрћу са дегредацијом.

Ако су бежале гомиле т. ј. одељења, сви остали који, нису коловође, наговарачи или они који су први повода бегству давали, казниће се дегредацијом.

Најближи старешина, који се у овим приликама при бежању десв. или који чује наговоре и подбадања, да војници противно заповестима или одступнају или беже, позван је да озбиљно заповеди оном који таква дела ради, да стоји у редовима, да ћути и слуша заповести, и ако успоследује ма какав противан одговор или неследовање издатој заповести, дужан је да га собом или сам убије или да заповеди другом да то изврши.

Старешина, који и са пожртвовањем свога живота, не би оваким бегствима стајао на пут, казниће се као и они који бегају.

II. УЧИЊЕНИХ ИЗБЕГАВАЊЕМ СЛУЖБЕ.

§. 156.

Који се војник осакати у намери да би војну обавезаност и службу избегао, казниће се по мери произведене неспособности. И по томе, ко би ос-

тао способан за војну службу, казниће се у време редовног стања затвором до 6 месеци, а у време ванредног стања затвором до 2 године.

§. 157.

Ако је осакатање проузроковало неспособност за војну службу, онда ће се кривац казнити у редовном стању затвором до 3 године а у ванредном стању од 2 до 5 година, и у оба случаја лишењем војних одличја.

§. 158.

Тако ће се и онај казнити, који другога осакати с намером, да га службе ослободи. (§. 156 и 157).

§. 159.

Ко се претвара да је болестан, да избегне привремено војну службу у стајаћој или народној војсци, т. ј. да се од војне обавезе служења у овим војскама ослободи, казниће се дисциплинарним строгим казнама; али, који употребљује лажна средства, да се коначно службе ослободи, казниће се у редовном стању затвором до 6 месеци, а у ванредном до 2 године и у оба случаја лишењем војних одличја.

У повратима таквих покушаја употребљена лажних средстава, може ићи затвор и до 5 година.

Они народни војници који осувствима неоправданим службу избегавају и не долазе на заказане скупове, ако су због тога двапут дисциплинарно кажњени били, па су опет осуство поновили, без

да су претходно одобрење тражили, казниће се затвором до 6 месеци.

§. 160.

Но народни војници кад су код својих кућа и војници стајаће војске кад су на одпусту или у резерви, ако у приликама опасности за отачаство или огласа рата, не следује војеном позиву, да или под заставу дођу или да се у команди нађу, него под лажним изговорима избегавајући службу и да се уклоне од опасности оду на страну или се са стране не ће да врате, казниће се као бегунци који српску заставу у ванредном стању остављају, по §. 148. овог законика.

А који би у том стању и непријатељу ма какве услуге чинио, онда поред злочиног бегства из стајаће или народне војске, чини и дело издајства, за које следоваће казна тачке в. §. 135 овог законика.

ГЛАВА ОСМА

О преступима и злочинствима учињеним: претком старешинства или субординације.

А.

Учињених недозвољеним подношењем: молби, жалби и тужби.

§. 161.

Свака је укупна жалба, тужба, или молба строго забрањена. Официри, под-официри и прости војници,

који би, бројем више од двојице, поднели ма какву тужбу, жалбу и молбу, буди коме старешини, у коме му драго времену и месту, па и при самој смотри, ако нису питани, казниће се:

Официри лишењем чина а нижи чиновни стајаће војске и старешине народне војске без разлике звања строгим дисциплинарним казнама са губитком старешинског положаја. Редови казниће се дисциплинарним казнама блаже или строже; но ако са њима учествује који старешина, који је старешинством или службом позван, да их од оваког нерета одврати, млађи могу се извинити а старешина, казниће се тада затвором до године дана или лишењем чина.

Ако старешина тужбу, жалбу или молбу укупну прими и тај неред не исправи и грешећег не казни сам или не јави надлежном старешини да га он казни, сматраће се као учасник, и казна биће изречена према предходећој тачки.

§. 162.

Ако би се официр или онај старешина народне војске, који се са звањем равна положају официрском, прilikом тужбе или жалбе служио неистином и другим подлим средствима тако, да је ишао на поткопавање положаја свом претпостављеном, па ако то не прелази у друга казнима дела, казниће се лишењем чина (или звања.)

§. 163.

Кад старешина не би примио тужбу, жалбу или молбу подчињеног, онда млађи не ће се казнити ако га обиђе.

Ако старешина тужбу или молбу није примио из каквог интереса или одношаја према неком трећем, или из страха за свој положај, онда ће се он казнити као злоупотребиатељ службене власти.

В.

Учињених: Неуважавањем и непоштовањем старешина у служби и ван службе.

§. 164.

Ко свом старешини у служби и ван службе, или већем од себе по рангу, навалично одказује почаст и погази провисе са вређајућим поступцима, којима иде на то, да старијег кини или да му пркоси, казниће се строго дисциплинарно или ако полза службе и старешинска важност захтевају затвором до 6 месеци.

Ако је кривац официр, па је због тога једном судски био кажњен, у поврату казниће се лишењем чина.

§. 165.

Ако се подчињени према старијем у службеној дужности тако недостојно влада, да се јавно на њега жали или да на добивену опомену одговара

а није молио и добио дозволење на то, или га сам старешина није позвао да одговара, и ако је ово недостојно владање са речма или движењем прешао у претњу, или ако је то било пред скупињем војницима, казниће се затвором до 2 године. Ако је кривац официр, казниће се лишењем чина.

Ова ће се казна изрећи кад потчињени према претпостављеном у службеној дужности и личном односу, јавно покаже неуважење свог старешине: а иначе ако су таква дела учињена ван нижих чинова и ван војних скупова и места где није било људи, ови појави као вређајући поступци у колико не прелазе у друга казнима дела, казниће се дисциплинарно. И у првом случају може се изрећи строга дисциплинарска казна, ако увређени старешина на то саизволи а већи старешина уважи из обзира што налази, да ће за дисциплинну и таква казна бити довољна.

В.

Учињених: непослушношћу и непокорношћу у служби.

§. 166.

Непослушност у извршењу војних службених заповести онда је: кад ко заповест прими а не одкаже вршење, него ли заповест не изврши никако или вршење почне, али такову или непотпуно или претерано изврши.

У свима овим случајима, којима се нарушава дисциплина, њена тачност и службена потчињеност кривац казниће се:

а., ако су овим повређени били обични службени дисциплинарски прописи у обично време а заповест није се тицала важних службених дужности, казниће се кривац строгим дисциплинарским казнама.

б., ако се заповест тицала важних војних дужности, као и оних војних мера, којима се одржава безбедност војничке службе и војних предузећа или ако природа службе захтева особиту тачност у вршењу, као што су службе: на стражама, шилбоцима, патролама и томе подобно, кривац за непослушност казниће се у обично време ако отуда никакве зле последице за службу и штете за земљу нису наступиле затвором од 1 до 5 година, а, официр поред затвора, може се казнити и лишењем чина.

Постоје ли при овој прилици поред неизвршења важне заповести зле последице за службу и штета за земљу, кривац казниће се робијом или заточење до највеће мере, а према злу за службу и штети за земљу казниће се и смрћу.

в., Ако се заповест тицала такође важних војних дужности, којима се ујамчава војничка безбедност, њена потпора и снабдевање војске, или којом су наређене све мере предосторожности са особеном обазривошћу, строгошћу и тачношћу пред непријатељем или на ратишту или пред бунтовницима наоружаним, кривац који такву заповест, која је

противу могућих или неизбежних опасности управљена, испунио није, казниће се због зла која отуда долазе за службу смрћу, па догодиле се или догодиле штете за земљу.

§. 167.

Непослушност прелази у непокорност, кад војник заповедајућем старешини непосредно речма или посредно испоручитељу заповести каже, да не ће војну заповест да испуни или у прилици непосредног службеног односа движењем, отимањем, бегашњем и подобним поступцима показује то исто, но ћутећи, или га при овом још вређа, грди или се јавно на њега жали.

Исто тако непокорност је и онда, кад потчињени удаљеном старешини написмено одрече, да ће примљену, или писмено или усмено испоручену заповест да изврши. Ови преступи и злочинства казниће се:

а., У обично време затвором од 1 до 5 година а официри поред затвора и лишењем чина.

Тако исто казниће се, ако је млађи претпостављеног приликом овог службеног односа вређао и опорочавао или се на њега жалио, но тада затвор не сме бити мањи од две године.

б., У ратно време на ратишту и пред бунтовницима наоружаним, непокорни, казниће се заточењем или робијом до највеће мере, а са погледом на опасности и зле последице са смрћу.

Зато у овој прилици сваки претпостављени старешина са обзиром на важност заповести, на опасне прилике и на одржање услова, да дисциплина и потчињеност буду у потпуној снази и поуздању властима је, да га на месту, и то онда, кад такво дело чини, убије.

У опште при непокорности ваља имати на уму, да ли је чиниоц дела са намером тако радио, да збиља заповест неизврши или по незнању изговорио се, да неће да ради што му се по служби налаже, а одма за тим покајао се и био послушан, у ком случају казниће се по §. 166.

§. 168.

Ко се поред непокорности са оружјем у руци одупре против старешине, или га под оружјем напада са, телесно повреди, казниће се смрћу.

Оружано одупирање изазива оружано нападање којим се старешина ползује у смислу последње тачке предходећег §. и кад је оправдано тиме, што је непослушан и после позива на покорност, продужио одупирање са оружаном руком.

Такав старешина, који је оружје употребио и убијство или обранења према непокорном произвео, извињава се од сваке казне.

§. 169.

Одупирање са оружјем у руци против наоружаних патрола и стража, кад оне своју дужност врше казниће се: ако одупирање не носи значај побуне и

ако се овим нису ком лицу ране задале и смрт учињена, у обично време затвором до 3 године, а ако је одупирање било без оружја затвором до 6 месеци. За одупирање таково са оружјем, са којим је покушано или извршено убијство или су ком вршиоцу наведених дужности оружјем ране задане, или није такво што ни извршено али одупирање са оружјем чинено је: пред непријатељем, на ратишту или бунтовницима наоружаним, казниће се кривац смрћу са дегредацијом.

§. 170.

Да се казни сваки војник, који на шилбока оружјем напада смрћу поред дегредације.

Ако је војник са једним или више лица у друштву без оружја напао на шилбока, који под оружјем ову службу врши, коловођа или најстарији, казниће се робијом или заточењем до 10 година, а остали затвором до 5 година.

Ако је само један војник без оружја шилбока нападао, казниће се такови затвором до 2 године, а официри лишењем чина.

Ко само речма или псовкама ружи шилбока, казниће се затвором до 1 године, ако строга (према месту шилбочном) дисциплинарска казна неби била довољна и ако надлежни командант у интересу службе не тражи строжу судеку казну.

Г.

Учињених: против претпостављеног старешинства
изван службе.

§. 171.

Ове повреде бивају, кад млађи свог претпостављеног старешину у присуству овога вређа, немва, опорочава, или се на њега жали.

Те повреде казниће се по §. 166. овог законика. Но, ако повредитељ на заповест овога није био послушан, кад га је на ред и поштовање старешинства позвао, него је вређање и говдр продужио, казниће се по §. 167. истог законика.

Ако наступи случај оружаног одупирања, казниће се кривац по §. 168. тог законика, кад се претпостављеном дозвољавају и остале тамо побројане мере. Учини ли млађи увреде са речма према претпостављеном без овога присуства, казниће се увреда млађега према претпостављеном по одређењима главе шеснајесте по поштрено.

§. 172.

Смрћу са дегредацијом, казниће се сваки војник који изван службе свог старешину са предушлењем телесно повреди.

Д.

Учињених: дражењем и буњењем.

§. 173.

Ови преступи и злочинства казне се:

а., Кад војници скупљени бројем најмање четворица под оружјем и по учињеном договору у мирно

време одричу повиновати се првој заповести својих старешина или кад без договора најмање њих четворица узимају оружје, да иста дела раде, без одобрења својих старешина, на после заповести неће да се разиђу и у ред врате, него употребљујући своје оружје приступају насилним делима; коловође и они између учасника, који су најстарији по чину или рангу или при једнаком рангу најстарији по служби, казниће се смрћу, а остали затвором до 5 година.

б., Кад војници бројем најмање осморица без оружја, но са другим насилним и принудним средствима, у мирно време раде противу старешине и да његову заповест од извршења задрже, такође коловође и најстарији по чину или рангу, а при равном рангу најстарији по служби, казниће се смрћу а остали затвором до 5 год. поред лишења чина.

в., Но ако су оваке узбуне и дражења чинила цела одељења сви остали осим коловођа, наговарача и подбачача (који се казне смрћу) казниће се дегредацијом.

Али, ако у овим приликама насилна средства нису грозила повреди и животу старешине а ни опасна била за поредак, сви они, којима иначе смртна казна следује, казниће се робијом или заточењем од 5—10 година, а остали затвором до 2 године.

г., Ако насилна дела нису ни предузета, него су се војници само скупили, да се о предузећу принудних дела противу свог старешине договоре, ко-

коловођа и онај који је најстарији, казниће се затвором од 2—5 година, поред лишења чина, а остали казниће се строгим дисциплинарским казнима.

д. Кад војници здружени са оружјем или без оружја раде и предузимају ова дела узбуњујућа, пред непријатељем или бунтовницима наоружаним или на ратишту, коловођа казниће се смрћу поред дегредације и сваки официр и командир у народној војсци који је у то помешан. Остали казниће се затвором или робијом или заточењем према опасности, начину радње и средствима предузиманим или покушаваним.

Ако су при овом, цела одељења вршила оду-пирање, сви остали казниће се дегредацијом.

§. 174.

Изазивање војника на начин јаван т. ј. пред скупом војника, да откажу покорност свом старешини, да од њега што изнуде, да га од службе уздрже, или ко јавном тужбом пред војнике излази, у намери да војнике раздражи, па да ову цел̄ постигне, казниће се у обично време затвором до 5 година.

Ако је таква радња нашла одзива, онда кривци, или ће подлежати казнима предходећег §-а или ако их је по броју мало, да се за узбуњаче немогу узети, подлежаће казнима одређенима за непослушност и непокорност.

Изазивач, сматраће се и казниће се увек као коловођа.

§. 175.

У време ванредног стања, који само са злом намером пред војнике изиђе и држи беседе узбуњујуће, које иду на непослушност и непокорност војника, казниће се смрћу поред дегредације.

§. 176.

И они који раде на друге начине да војску против старешина узбуне, да је доведу у непокорност казниће се по горњем одређењу, према времену у ком су то учинили, по мери учињеног нереда, и по злим последицама.

§. 177.

Који само с том намером ради и говори да се војна служба ма из каквих узрока зловољно врши, казниће се према значају говора и рада у обично време или строго дисциплинарно или ако надлежни старешина затражи строгу судску казну, затвором до једне год.

§. 178.

Они, који такве радње у претходећем §-у, само одобравају, казниће се ако нису официри строгим дисциплинарним казнима, и лишењем старешинског положаја, а ако су официри казниће се лишењем чина.

§. 179.

Онај, који је знао за радње изложене §§ 173, 174, 175, 176, 177. овога закона па није власти

јавно, казниће се као и онај, који је казнимо дело вршио. А онај, који је и сам у радњи учествовао па би благовремено то власти својој открио, извиниће се.

Но у колико је таква радња већ била прешла у повреду потчињености у смислу §§. 173. 174 и 175. овога законика, а учасник би тек тада ранију радњу одкрио, остаће ипак као учасник и у толико му се казна смањити може, па и извинење признати, у колико овај својим исказима стање ствари истински расветли или тиме допринесе, да се већа зла отклоне.

Неистинито исказивање послужиће му за отежање и поштрење казне.

§ 180.

Кад старешина коме од узбуњача лично заповеди да од тога одустане и да његовој заповести следује, па не би послушао, сматраће се за коловођу.

Исто тако сматраће се трубачи и добошари, који би трубом или добошом давали знаке позива на побуну. За коловођу узмеће се и онај који заповест на то даје.

§ 181.

Ко на заповест свога старешине позван поименце из метежа или побуне иступи, неће се казнити а ко и тада стоји непокоран и упоран под оружјем убиће се на месту.

ГЛАВА ДЕВЕТА

о кажњеном преступу и злочинстава учињених злоупотребама војне силе у заповедном стању.

А.

Учињених према лицима.

§ 182.

Да се смрћу казни сваки војник, који изван случаја законом предвиђеног, без заповести присваја команду, или је продужава против заповести својих старешина.

§ 183.

Да се казни смрћу са дегредацијом:

а., Сваки, који заробљеном или свом рањенику ради пљачке нове ране зада.

б., Сваки, који се у боју одаје пљачки над мртвима и рањеницима.

Но онога, који се у боју према мртвима и рањеницима одаје пљачки, сваки најближи старешина властан је да га убије на месту, ако не следује заповестима и позиву борбе.

Б.

Учињених према стварима и лицима.

1. ПЛЈАЧКАЊЕМ И ИЗИЋАВАЊЕМ.

§ 184.

Пљачка је онда кад војска какво место заузме па у исти мах граби и присваја туђе имање и ствари,

или када војска маршира, па се мимогред подобна зла чине. Пошто се ред поврати, власт постави, па би ко год на изнуђавајући начин присвојио туђе имање, онда је отимање, или ако није било отимања, крађа је.

Пљачка може наредбом надлежног заповедника у извесно време и над извесним предметима дозвољена бити, али онаква пљачка каква се у § 183. излаже, не сме ни у ком случају бити дозвољена и у колико се пљачка преко одређенога времена не продужује и не распростире на друге предмете, не подлежи казнима за пљачку одређеним. Но ако је продужена после рока или ако су пљачкани недозвољени предмети за време рока, или најпосле и дозвољени, али пљачкаш употребио је те предмете противно наредби, тада и ове радње долазе у недозвољено пљачкање. Даље у недозвољено пљачкање увек долази пљачкање рањеника у опште, и заробљених лица као и мртваца и после боја.

Пљачкање по начину извршења може бити преступно и злочино. Преступно је кад нису ради пљачке повређена лица; а злочино је кад су повређена лица или кад су предузимана опустошавајућа нападања на обиталишта и туђе имаовине.

§ 185.

По томе, пљачкање без повреде лица, казниће се затвором до 5 година са лишењем војених одличја. —

§ 186.

А пљачка, која има значај злочина у ком су извршене телесне повреде и злоставе лица, казниће се робијом или заточењем до највеће мере а према учињеним телесним повредама и смрћу, и у оба случаја са дегредацијом.

Ако је при пљачки употребљено изнуђење и присиљавајућа средства, онда ће се таква радња казнити као отимање. (188.)

§ 187.

Да се казни смрћу поред дегредације свако пљачкање, које учине здружени војници са оружјем у руци, обијањем канија и спољашњих зидова.

Ако при овакој пљачки учествују старешине са простим војницима, онда те све старешине неизбежно има постићи претходећа казна, а прости војници казниће се или робијом поред дегредације или затвором поред лишења војних одличја.

II. ОТИМАЊЕМ.

§ 188.

Који у ванредном стању покретно или непокретно имање грађана претњом или силом пресваја казниће се робијом од 5 до 10 година са дегредацијом. У случају употребљева мучителних и изнуђавајућих средстава, или кад стоји телесно тешко повређење или убијање, кривац казниће се смрћу са дегредацијом.

Да се казни смрћу поред дегредације свако отимање који изврше здружени војници. Ако при овом отимању са старијима учествују редови, они се могу казнити робијом поред дегредације или затвором поред лишења војних одличја.

III. ОПУСТОШАВАЊЕМ.

§ 189.

Рушење туђег имања, ломљење воћа, одграђивање њива у ливада, лупање и разбијање, казниће се строгим дисциплинарским казнима или ако се овим наноси вред угледу српске војске, казниће се кривац затвором до 2 године.

§ 190.

Опустошавање паљењем, казниће се смрћу са дегредацијом.

Ако су ово опустошавање извршили здружени војници, сваки учествујући старешина и сваки наговарач и подбадач, казниће се смрћу поред дегредације. А прости војници, казниће се или робијом поред дегредације или затвором поред лишења војних одличја.

IV. ИЗЛУЧАВАЊЕМ ИМЕНОМ ВЛАСТИ.

§ 191.

Који би без нужде и преко службене потребе употребио силу и наредио грађанима терете не дозвољене, или би наредио да се набавке под морање

чине, или који би снабдевање војске преко потребе увеличавао, казниће се затвором до 3 године.

Ако је за удејствовање наредбе, насиље извршено, казниће се кривац робијом или заточењем од 5 до 10 година.

§ 192.

Ако је за удејствовање наредбе насиље прешло у телесне повреде и присиљења са злостављањем, онда ће се присиљач казнити робијом или заточењем од 10 до 20 година.

Но ако је тиме проузрокована смрт или убијство или осакаћење каквог лица, казниће се кривац смрћу.

Силом власти учињено изнуђење у сопствену корист, казниће се као отимање (§ 188.)

V. ИЗСТАЈАЊЕМ БЕЗ УЗРОКА НА МАРШУ.

§ 193.

Који ма под каквим изговором у маршу изстане на путом од оближњих обитоца, одело, храну и друге ствари за препитавање узима, казниће се строгим дисциплинарним казнима или затвором до годину дана.

Но који при овом насиље над лицама употреби казниће се као отимач, по одредбама за отимање (§ 188.)

VI. УЧАШТЕМ У НЕЗАКОНИТИМ ДОБИТЦИМА.

§ 194.

Ко би знао да је ко год туђе ствари узимао, ради препитања и дневних потреба, па не би јавио,

казниће се строгим дисциплинарским казнима, а ако су такве радње упражњаване тако, да се наноси вред угледу српске војске, и ако је онај, који је за поједине случаје знао и сам у уживању таквих добитака учествовао, казниће се и један и други затвором до 2 године, поред лишења војних одличија.

Ако су тиме притајана била злочинства или преступи, то ће се притајатељ истих дела казнити као учасник.

А као коловођа казниће се онда, ако је старешина према оном, који је војну силу злоупотребио, и кога је по дужности на одговор узети имао, или као старија, био је позван да томе стане на пут.

ГЛАВА ДЕСЕТА

о казнињу преступа и злочинстава учињених према службеним стварима.

§ 195.

Ко војни прибор или одело не чува и не држи у чистоћи, казниће се дисциплинарским путем.

Но ко оружје тако забаци, исквари или превебрегне да са њим није у стању вршити службу казниће се, ако строга дисциплинарска казна није довољна, затвором до 6 месеци.

§ 196.

Који би војник залогом или продајом што од свог оружја, прибора или обмундировке или муниције

једном речи: ма који предмет за службу поверену отуђио, до су ови предмети сачувани невредими, па као такви и враћени са особитом бригом и кајањем обвињеног, може се такав војник казнити строгим дисциплинарским казнима.

Не буде ли изложених узрока за извинење или се обвињени налази у поврату оваке радње, подлежаће казни следећег §.

§ 197.

Војници, који су продајом или залогом ствари на својој службеној употреби налазеће се упропастили као и кунци и залогопримци, који су војне ствари по својству предмета и по занимању залогодавца или продаваца знали, да су исте ствари војно државне, казниће се као учасници овакових преступа, затвором до једне године, а војник и лишењем војних одличија.

По овоме ће се §-фу казна опредељавати свагда, кад војна власт по претходећем §-фу војника не извини до означене мере и кад по значају упропашћених предмета иста власт оптужи све учаснике.

§ 198.

Ко бојни материјал навалично из пакости квари, казниће се затвором до 5 година. Но ко овај материјал или војну храну квари злонамерно тако, да међу војницима или грађанима произведе незадовољство и непоуздање у војну снагу, казниће се

према тој намери и значају злих последица робијом или заточењем до највеће мере. А ако таква радња прелази у издајство, онда ће се као издајство и казнити.

ГЛАВА ЈЕДНАЕСТА

о казнињу преступа и злочинастава учињених: неистинитим рапортима, извештаја или јављањем.

§ 199.

Нетачна, непотпуна и неистинита јављања, рапортирања и извешћа писмена, казниће се према делу о коме је реч и намери повредитеља војничке тачности и истине и злу, које је отуда или наступило или могло наступити.

Свака нетачност, непотпуност и неистина, која намерно није представљена, ако отуда не би било никаква зла за војску и штете за земљу, казниће се строгим дисциплинарским казнима.

Но ако је ова нетачност или не потпуност и неистина долазила из необазривости, а прилике су налагале особено старање и смотреност, са чега, ако је војска остала без потпоре, без снабдевања или нужних наређења и отуда су наступила зла за војску и штета за земљу, кривац казниће се робијом или заточењем до највеће мере.

А према показаној небрежљивости и величини зла и штете, која је тиме учињена, казниће се смрћу.

При овом ако се доказује и види, да је млађи показивао старање, али није имао војничке увиђав-

ности, нити је знао оценити све прилике и податке по којима би већа власт другаче радила, да је обавештена о свему, казниће се такав млађи, који је у делу доказао своју штетност за службу, затвором до 5 година са лишењем чина.

§ 200.

Ако су путем званичних јављања извештавања и рапортирања, изјављене са злом намером неистине са којих или су могле наступити или су наступиле зле последице за службу и штете за земљу, казниће се кривац смрћу поред дегредације.

Но ако је намера била злочино издајничка, по себи се разуме, да ће се злочинство такво казнити, по законским одређењима за издајство.

§ 201.

Ако су неистине у званичним односима: јављања, извештавања и рапортирања таквих својстава, да се њима наноси вред поузданости у вршењу војничке службе, да се наноси вред части старешинској, који су позвани да заштићују и поштују истину, и да код млађих развијају важност таквих врлина, па ако таквим неистинама, нису произведена друга већа зла за службу или стварна штета за земљу, казниће се официр лишењем чина, а све друге старешине и редови строгим дисциплинареким казнима са којима и ове старешине губиће на овом путу старешинске положаје.

§ 202.

Војни лекари или државни, који се при војски на преглед војника употребе (кад се рачувају док су на овој служби као војни) ако о здрављу војника даду уверење или извешће неистинито, да се војник због опијаних махна ослободи од војне обвезе служења у војсци, па се лекарски докаже да стављене махане не стоје, и да нису могле стављати, него да је уверење или извешће неистинито, казниће се затвором до 2 године и лишењем чина (или звања).

Ако је ово дело учињено поводом подмићења, криван подлежаће казни, одређеној за повреде дужности из користољубља.

§ 203.

Ко пред војним судом лажно сведочи казниће се:

а., Ако је тајио преступ онога који се суди или га невином паметао, за који неследује лишење војних одличја, затвором од 1 до 3 године, поред лишења војних одличја.

б., Ако је тајио преступ или га невином намећао уз који следују споредне казне, као лишење војних одличја или дегредација, затвором од 3 до 5 година поред лишења војних одличја.

в., Ако је тајио или невином намећао злочинство, робијом или заточењем до 10 година поред дегредације.

ГЛАВА ДВАНАЈЕСТА

о казнеу преступа и злочинстава учињених у дужности из користољубља.

§. 204.

Користољубиве радње које носе казниви значај, казниће се:

а., Ако војник од војника или ових сродника примају и захтевају поклоне у стварима и предметима од мање и обичне вредности, па да војнику даје дозволе за одилазење из касарне, да ради на дозволи одсуства, да га поштеди од службе или од дисциплинарске казне за дисциплинарске иступе, или да учини нешто што би и по дужности био дужан да чини или да нечини што и по дужности учинити неби смео; казниће се строгим дисциплинарским казнама са којим губиће старешински положај или ако је чинилац таквих дела официр, казниће се затвором до године дана поред лишења чина.

При овим приликама, ако се захтева и узима новац, ствари златне и сребрне, то је примање мита, и сваки нижи чин, старешина народне војске, казниће се затвором до две године са лишењем војних одличја, а официри поред затвора и дегредацијом.

б., Ако је примањем мита обесвећена која важна војна служба или су погажени прописи, правила и законска наређења, те је тиме коме учињена услуга, да дође до материјалних користи или да се сачува од судске одговорности по преступима и злочинствима, а тај који је мито примио, позван је дуж-

ношћу да се прописи и закона наређења врше или заштићују и да зла дела не остану без казни, казниће се такав кривац робијом или заточењем до 10 година поред дегредације.

в., Ако је подмићењем који војник, ослобођен од војне обвезе служења у војсци или је на тај начин пре одслуженог рока ослобођен, по дужносној радњи или мњењу лекара, казниће се такав лекар затвором до 5 година са дегредацијом.

г., Онај који за мито вршећи службу при регрутовању, у списковима чини пребрисавање војника или регрута, или изоставља имена, или који при самом упису, и вучењу коцке употреби ма какве варљиве начине, да се који војник од служења у војсци ослободи, казниће се затвором до 5 година са лишењем војних отличја.

д., Нижи чиновни и старешине, који од својих подчињених узимају новац на зајам и тиме губе своју старешинску важност пред војницима или зајмове такве истражују, па да раде оно што је за поклоне под тачком а., наређено, казниће се строгим дисциплинарским казнима, са којима губе старешинске положаје.

ГЛАВА ТРИНАЈЕСТА

о казнењу преступа и злочина учинених на војним позицијама; на стражама, шилбоку и маршу.

§. 205.

Да се казни смрћу са дегредацијом сваки заповедник, који се преда (капитулира) непријатељу

или бунтовницима наоружаним, или преда које утврђено место пре него што је исприпо сва одбрапителна средства, која је на расположењу имао и пре него што је чинио све што му дужност и част прописује.

§. 206.

Сваки заповедник наоружане трупе, који би се у отвореном пољу предао, да се казни:

1., Смрћу за дегредацијом, ако је од предаје произишло то: да је његова трупа положила оружје, или ако није пре него што је умено или писмено уговор закључио, све учинио што му дужност и част прописује.

2., Лишењем чина у свима осталим случајевима.

§. 207.

Ако заповедник страже, вршећи дужност, тако немарљиво поступа, да се на стражи неред догоди, да се и сама стража преда немарљивости, те се не постигне оно, зашто је стража постављена, или нестане на пут ономе, чему је требало да се стане казниће се према важности задатка страже и времену (у мирно или ванредно време) затвором до 5 година. И по томе:

§. 208.

Произведе ли се овом повредом стражарске дужности зло за службу или штета за земљу, казна ће се одредити према величини зла и штете, и то:

а., Ако је сукоба са оружјем било, казниће се заповедник страже, који није на стражи исправан био затвором од 2 до 5 година, а поред тога и лишењем чина; или

б., Ако је било злих последица за војне положаје, за безбедност војске и војника или је било штете у изгубљеним људма и материјалу, казниће се заповедник страже, код ког се призна да је узрок ових злих последица робијом или заточењем до највеће мере па и смрћу.

§ 209.

Који би војник на стражу постављени отишао са страже без дозволења свог старешине, да се казни:

1., Смрћу, ако је казнимо дело учињено пред непријатељем или бунтовницима наоружаним.

Но ова казна изрећиће се само тако, ако је стража постављена, да се место и положај чува са пуним оружјем и пожртвовањем живота или да се у свако доба нађе ради потпоре и отклоњења грозећих опасности за војну спремност и убојних средстава

2., Затвором до 5 година, ако је казнимо дело учињено у ванредно време, по не пред непријатељем и бунтовницима наоружаним.

3., Затвором до године дана у свима другим приликама и случајима где не може да буде опасности, него се захтева строга стражарска исправност и опрезност. Кад ово одилажење врше шиљ-

боци и заповедници страже, онда се ови казне по § 211. овог законика.

§. 210.

Који би војник док је на шиљбоку заспао, да се казни:

1., Смрћу, кад је дело учињено пред непријатељем и бунтовницима наоружаним.

Но ова казна изрећи ће се, ако је спавање било узрок, те су наступиле зле последице за службу и штете за земљу; а ако наступиле нису, нити су могле наступити због опрезности других војника, може се изрећи затвор до 5 година.

2., Затвором од 1 до 3 године казниће се, ако је казнимо дело учињено у ванредно време или је учињено у редовно време, но на местима оних стража које предупређују могуће опасности за уништење војних материјала. Ако су се при овом догодила зла и штете за земљу, казниће се кривац затвором до највеће мере, а према величини зла и штете може се казнити и робијом до највеће мере, па и смрћу.

3., Затвором до 6 месеци у свима осталим случајима, где се захтева исправност и опрезност шиљбочне службе.

Заповедник страже или разводник (т. ј. онај ком је у дужност стављено да шиљбоке смењује) ако шиљбока остави да не буде смењен у одређено време, него војник остане на шиљбоку тако дуго

да је умором клонуо и тиме постао неспособан, да своју шилбочну службу изврши, казниће се по претходећим тачкама као да је собом шилбочну дужност повредио; а шилбок или ће бити кажњен по овој последњој тачки или ће бити извинен.

§. 211.

Сваки војник који остави шилбочно место, на ком стоји под оружјем ила заповедник страже, који бди над опрезношћу, сигурношћу страже и уредној смени шилбока да се казни:

1., Смрћу, ако је казнимо дело учињено пред непријатељем или бунтовницима наоружаним без обзира на важност страже.

2., Затвором од 2 до 5 година, ако је казнимо дело учињено или у ванредно време или у редовно време, по на месту гди грози опасност да се униште војни материјали.

Ако су због тога наступиле зле последице за службу или штете за земљу, казниће се кривац робијом или заточењем до највеће мере, па и смрћу.

3., Затвором до једне године у свима другим случајима и приликама, којима су повређени службени прописи, исправности и опрезност, н. пр. шилбок пуши, седи, а заповедник страже не врши уредно надзор или смену, и т. п.

ГЛАВА ЧЕТРНАЈЕСТА

о кажењу преступа и злочинстава учињених у надзиравању и чувању притворених или осуђених лица.

§ 212.

Чувари апсеника, или они који при том врше дужност надзорника за сваку неуредност, небрежљивост, нетачност у вршењу ове службе, ако ова неуредност не би била узрок нереди међу апсеницима или повод њиховоме бегству, казниће се строгим дисциплинарским казнима. Но ако је под притвор стављено или на затвор, робију или смрт осуђено лице побегло, поводом те нетачности, немарљивости и крајњег небрежења чувара или надзорника, казниће се кривац, ако је преступник побегао затвором до једне године, а ако је побегао обзињен или осуђен злочинац затвором од 1 до 5 година.

§ 213.

Чувар или надзорник, који са намером притвореног или на затвор осуђеног преступника пусти, да до слободе дође и побегне, казниће се затворима од 1 до 5 година, са лишењем војних одликија.

Но ако чувар или надзорник намерно пусти из притвора лице обвињено или осуђено за опште опасна злочинства да до слободе дође и да одбегне казниће се робијом или заточењем до 10 год. поред дегредације.

Ако и чувар са пуштеним побегне, подлежаће казни одређеној за бегство; а и казни која му слеђује за пуштање.

§ 214.

Свако пуштање апсеника и надзираваних лица, из зле намере, да се постигну зла дела или да се повреде извесне војене дужности, сматраће се као помагање у самом казненом делу и тако ће се казнити. —

Ова наређења у §§ 212. и 213. овог законика, не могу се на војнике однети, кад су откомандовани на под надзором и заповестима грађанских власти, чувају притворена или осуђена лица, и тада подлегаће казнима за грађанске чуваре одређеним.

§ 215.

Они који би пропустили да какво лице по заповести уапсе, казниће се као и они, који би га из небрежења или намерно (§§. 212. и 213.) пустили да побегне, без призрења је ли побегло или није.

Исто тако казниће се и они чувари, који са ове дужности побегну, па ма чувано лице и не побегло.

Но у оба ова случаја ако је обвињено лице радећи тако, имало злу намеру, да се учине зла дела у смислу § 214. овог законика, такође биће учасници таквих дела, и ако иста дела нису почета, казниће се за покушај од њихове стране извршен, а ако су почета, па ма и не била извршена, подлегаће казни која сљедује за извршено дело.

ГЛАВА ПЕТНАЈЕСТА

о казнену преступа којима се нарушава дисциплина и старешинаски морал у војсци.

А.

Учињених недовољеним удаљаванјем и изостајањем од службе.

§ 216.

Официри, кад су у судом досуђеном затвору или су у притвору по предходној мери или издржавају затвор по дисциплинареској осуди, па није им одређен чувар него им је на част остављено, да се држе прописа, казниће се ако иду изван круга одређеног, строгим дисциплинарним казнима, а ако су отишли кући и коме у посету, казниће се затвором до 6 месеци а у повтореном случају лишењем чина.

Налази ли се под затвором или притвором, за кривице, које се и онако судски казне, надзорне мере биће поштрене за одилазење изван одређеног круга; по ако је одилазење значаја претходећег и за ову кривицу, даће се суду на суђење.

§ 217.

Да се казни затвором до 6 месеци сваки официр, који би се усудио, да се од места своје званичне дужности више од 24 сата удали без одобрења, или који налазећи се у одсуству, пет дана преко дозвољеног рока изостане, без извињавајућих узрока.

Сваки официр, који без одобрења остави своје место у пределу, који је у ванредно стање постављен

да се сматра као бегунац, и казниће се казном, коју закон за таква бегства одређује.

Б.

Учињених пијанством.

§ 218.

Официри казниће се затвором до 3 месеца за пијанство за време вршења дужности учињено, а у повтореном случају казниће се затвором до годину дана. —

Ако је пијанство прешло у порок, казниће се лишењем чина.

§ 219.

Ако се у пијанству догоде повреде војне дужности, официр по претходећем §-фу казниће се за пијанство, и за учињено друго дело.

В.

Учињених коцкањем.

§ 220.

Официр, коме пређе у страст коцкање на новце и тако, да му то пређе у занимање или порок, казниће се затвором до 1 године, а ако нема изгледа да ће се тиме поправити, лишењем чина.

Г.

Учињених задуживањем.

§ 221.

Официри за задуживање, које вређа официрски карактер, казниће се лишењем чина.

За дугове, који вређају официрски карактер, узима се задуживање по мехапама, кафанама, и друге подужице, учињене раскошним животом, особито пињем и расипањем.

Исто ће се тако казнити, кад пријављени дугови превазиђу годишњу плату, ако су учињени из лакоумности, или ако је пао у презадужено стање, и судски за презадуженог оглашен.

ГЛАВА ШЕСНАЈЕСТА

о казнињу преступа и злочинстава за увреде и повреде личне међу војницима у опште, у њиховом међусобном живљењу, у приватним или друштвеним односима.

§. 222.

Ове увреде и повреде личне бивају где између млађих и старијих, не стоји редовна и службена потчињеност по сталном наименовању или службеном назначењу и гди казнима дела нису изишла поводом службених дела и поступака; него су постала из заједничког ванслужбеног односа и живљења.

Но, кад у приликама тачке е. §. 120 овог законика старији по чину или по рангу заузме према млађем дозвољен службен положај претпостављеног,

онда, све што се после тога између њега и млађих деси, долази у онај исти однос, као што стоји однос потчињеног према претпостављеном и обратно.

§. 223.

Свађање, издевање имена, грдње и псовке казниће се:

а., Кад редов редову, или нижи чин и мањи старешина себи равном по чину или звању такве увреде нанесе, постепеним дисциплинарским казнима до најстроже мере.

б., Ако су редови ове увреде нанели нижим члановима или мањим старешинама или они између себе по старијем од себе, казниће се с места најстрожом дисциплинарском казном или ако је према степену старешинства и према насртљивим и упорним својствима млађег и то мало; казниће се овај затвором до 6 месеци.

в., Ако су ове старешине према млађем од себе такве неприличне поступке учинили и повода им давали, да се не поштују, казниће се строгим дисциплинарским казнима. Но ако који тако уобичајено поступа и млађе развраћа срамотним речма и псовкама, одузеће му се и старешински положај.

§. 224.

Пришивање срамних и ниских дела, клеветање, опадање и лажно оптужење казниће се:

а., Ако редов редову или нижи чин и старешина другоме равном по чину или звању такву

увреду нанесе строгом дисциплинарском казном, поред које онај који је крив, губи старешински положај. Но ако се ови појави умложавaju или је ком војнику прешло у обичај да своје другове тако вређа да се суду, који ће га осудити на затвор до 6 месеци.

б., Ако такве увреде чине редови нижим чиновима или старешинама или они старијима од себе по чину или звању, казниће се затвором од месеца до године.

в., Ако ове старешине такве увреде чине млађима од себе, казниће се први пут најстрожом дисциплинарном казном, са којом губе старешински положај.

§. 225.

Телесне повреде казниће се:

Ако један редов другоме нанесе лаке повреде или ако такве нанесе нижи чин или старешина другоме равном по чину или звању, први т. ј. редов казниће се строго дисциплинарним казнима, а други поред те казне и губитком старешинског положаја.

Но ако су редови овим чиновима и старешинама или они између себе по старијем од себе такве повреде нанели, казниће се затвором од 6 месеци до 2 године. Стоји ли оваква повреда обратно између истих војника по од старијег према млађем и старији казниће се најмање затвором од 2 месеца са којом казном губиће старешинске положаје.

Ако ове повреде чине речени нижи чиновни и старешине официрима и старешинама народне војске, који су командири, кад ови према таквом млађем нису заузели положај предностављеног, казни затвора биће поштрена до 5 година, а ако такве ови чине њима, казниће се затвором најмање од два месеца.

§. 226.

Кад намерно учини тешке телесне повреде редов редову и нижи чин и старешина себи равном по чину или звању без намере убијства, и ако није следовала смрт и онеспособљење за службу, казниће се кривац затвором од 1—5 година. Ако је следовало онеспособљење за службу или смрт, казниће се робијом до 20 година, па и смрћу ако је смрт следовала.

Но ако ова лица у опште старијем од себе такве повреде нанесу а овај није заузео положај претпостављеног према млађем, у првом случају, казниће се затвором до највеће мере, а у другом робијом до 10 год. па и смрћу ако је смрт следовала.

А кад старији уопште млађему такве повреде нанесе, у првом случају, казниће се затвором најмање до 6 месеци а у другом робијом или заточењем до највеће мере, па смрћу. Поред затвора може се старији осудити и на лишење чина.

Но ако су ове повреде биле нехатне, и млађи и старији (који је кривац) казниће се затвором од 4 месеца до 2 године.

§ 227.

Убиства намерна између ових војника ако су покушана, казниће се робијом или заточењем до највеће мере, а ако су задате на тај начин тешке повреде или ако је следовала смрт, казниће се кривац смрћу и у оба случаја са дегредацијом.

Нехатна убиства у овим односима, казниће се затвором најмање од 6 месеци.

§. 228.

Неучтивост, непристојност и просто вређање између официра у опште старешина народне војске који су командири, казниће се строгим дисциплинарним казнима, ако се увредилац код увређеног не извини прописаним начином.

§. 229.

По клевете, опорочавања, пришивања срамних и ниских дела између старешина у предходећем §. 228. именованих казниће се:

а., Ако је такво дело учињено у ужем кругу без јавног значаја, затвором до 6 месеци или лишењем чина.

И ову кривицу друг другу може опростити, ако официрски хор дозволи.

б., Ако су увреде предходеће тачке нанесене пред војницима или пред старешинама увређеног, или су другим јавним начином самом радњом увређеноца разнешене, казниће се затвором од 1 до 3 године поред лишења чина.

Ове увреде не могу се опростити односно лишења чина. Но ако се опросте пре изречене пресуде, суд ће досудити лишење чина.

А ако се опросте после изречене пресуде но пре извршења, извршиће се пресуда само односно лишења чина.

§. 230.

Ако су увреде између ових старешина (§. 228 и 229.) биле узајмне у колике су дисциплинарно казниме, казниће се обојица или колико их има строгим дисциплинарним казнима.

Но ако је овако вређање оних својстава у тачки б, §-фа предходећег побројаних, казниће се обојица или колико их има лишењем чина, и то ако се не измире а официрски хор захте осуду.

§. 231.

Исте старешине (§. 228.) казниће се:

а., За лаке телесне повреде, којима се чини поруга већем војном старешинству, лишењем чина.

б., За тешке но намерне телесне повреде, ако није било осакаћења и онеспособљења, затвором од 2 до 5 год. поред лишења чина, а ако је следовало онеспособљење, робијом или заточењем до највеће мере, па и смрћу, ако је обвињени такве повреде задавао, да је убиство предвиђао, са чега је повређени умро.

Нехат у оваквим повредама казниће се као и других војника по § 226. а намерно убијство повушено или извршено по § 227. овог законика.

ГЛАВА СЕДМНАЈЕСТА

о казновоу преступа и злочинстава учињених злоупотребом службене власти.

§. 232.

Ако је претпостављени у ма ком злоупотреблењу службене власти такве начине предузео, да је подчињене гонио, да им не допушта поднашање и изјављивање, молби, тужби и жалби, које на редован и прописан начин поднесе, да им против прописане и ненадлежне дужности наређује, да их неправдо апси и затвара, да их јавно пред војницима напада и грди, казниће се строгим дисциплинарним казнима.

Но ако је подчињени, због неправедног и нечовечног поступања предпостављеног претрпио неправду у унапређењу или неправедне казне, узроком предпостављеног, који га је неправдо и из освете оцрнио, претпостављена казниће се затвором до годину дана или лишењем чина. Овом последњом казном казниће се нарочито онда, ако је уобичајеним оваквим поступцима дао повода да војници на службу војну мрзе, да је као неко наметнуто зло сматрају и да је са ових узрока на могуће начине избегавају.

§. 233.

Претпостављени који подчињеног, кад овај није на шљобку, него се налази под оружјем на другим службама, удари, казниће се затвором до 6 месеци, а може се казнити и лишењем чина.

§. 234.

Претпостављени, који подчињеног злоставља или га мучи глађу и подобним средствима и начинима, држи га у затвору и т. д. или који потчињеном зада тешке телесне повреде из којих није смрт произишла, казниће се затвором од 2 до 5 година поред лишења чина.

Но ако је слоствама произведено осакаћење и неспособност за службу или је наступила отуда смрт за слоствљеног, претпостављени казниће се робијом или заточењем од 5 до 15 година.

Најпосле, ако је претпостављени намерно покушао убиство подчињеног, задавши му тешке телесне повреде или га са предумишљајем извршио, казниће се смрћу поред дегредације.

А кад предпостављени нападне оружјем шљобка, казниће се без призрења на величину телесних повреда по § 170 овог зак. који се односи на све.

§ 235.

Ко, према потчињеним употреби већу меру дисциплинарног казнења, него што је властан да ту казну изрекче и изврши, али не пређе меру казнења која се по уредби о војеној дисциплини сме упо-

требити од већег предпостављеног, казниће се затвором до три месеца. Но ко пређе и ову меру, тај присваја удску власт и за овакво присвајање те власти, ако је подчињени претрпιο казну у већој мери, него што би могао претрпети такву, по уредби о војничкој дисциплини, казниће се предпостављени затвором до 1 године или лишењем чина.

Међу тим, ако је осуда благовремено исправљена од самог предпостављеног, сматраће се као и да није постојала: а ако је јављена већем старешини и од овог исправљена, казниће се грешећи строгим дисциплинарским казнима.

Но кад предпостављени присвајањем ове власти учини, да је подчињени дужи затвор због исте неправде издржавао, сматраће се као злостављање и казниће се такав злоупотребицељ власти по § 234. овог законика.

§ 236.

Који предпостављени старешина дисциплинарну казну, онако како је и за што изречена и извршена не заведе у протокол казнења или није настојавао да буде тачно одмах уведена, казниће се строгим дисциплинарским казнима.

За ово одговара старешина, код ког се стичу дисциплинарске казне од подчињених војника, и који води протокол казњеника, ма да казне поједине буду изречене од других надлежних старешина.

§. 237.

Вршиоци војне полиције или иследоватељи преступа или злочинства, ако обвињено а притворено лице одмах, а најмање у два дана од дана притвора не преслушају и не узму бар на кратки испит, него и трећи дан прође, казниће се строгим дисциплинарским казнама.

Ако је ова радња остала неизвршена и до 15 дана, казниће се затвором до године дана или лишењем чина.

§. 238.

Повреде предпостављених према подчињенима да се учине и ван службе, сматраће се за злоупотребе службе власти.

§. 239.

Свако дело које би претпостављени старешина учинио према подчињеним (у кругу своје власти) у нужној одбрани и крајњој опасности, или у случајима да подчињеног доведе у покорност и послушност, не може се сматрати за злоупотребе службе власти.

Овај се поступак тако правда, кад официр или старешина нема на руци других средстава да одклони опасност за личност и зло за службу, којима се омаловажава старешинство.

§. 240.

Кад старешина злоупотреби службену власт, и према подчињеном своју физичну снагу употреби-

осим прилика где своје оружје сме употребити, те подчињеног изазове на неоветан отпор, казниће се затвором до године, поред лишења чина.

Тако ће се казнити и изазван, ако и овај, по свом положају и начину постпања претпостављеног не би заслужио извињење или умањење казне.

И у једном и у другом случају имаће се пред очима дисциплина, која се условљава са послушношћу млађега и човечним поступањем старијега.

§. 241.

Војни судија, који пред судом не би сам изјавио да против њега постоје изузећа у §. 8. овог законика побројана, казниће се затвором од једног до три месеца.

§. 242.

Ко млађега од себе кад је овај под оружјем удари или телесно повреди, казниће се као претпостављени по §. 234. овог законика.

§. 243.

А кад војник вршећи службу са оружјем, управља се тако, да је против прописне или против изречне заповести радио, и војника у опште или гређанско лице обранио, тешко повредио или убио, казниће се као и претпостављени, који потчињеном такве повреде и убиства зада по §. 234. овог законика.

Но уредно поступање свагда се предпоставља, ако се противно не докаже, када ће се узети да стоји намерно повређење или убиство.

§. 244.

Но ако војник на служби са оружјем, неуредно рукујући из нехата повреди или убије војника у опште или грађанина, казниће се за нехатну повреду ако је лака по §. 225, ако је тешка по §. 226, а ако је извршено убиство по §. 227. овог законика.

Овака казнима дела извршена на друге начине и ван службе над грађанским лицима, казниће се по општем казнителном закону.

§. 245.

Војни лекари, који откажу лекарску помоћ и непритекну војнику благовремено, кад су дужношћу или нарочито позвани, казниће се строго дисциплинарно, само ако је болесник дуже на помоћ чекао, него што би лекар у двогубом времену од кад је позван доћи могао.

Ако је болест због неблаговременог доласка постала опаснија или је болесник скончао, очекујући лекара, кога би жив дочекао, да се овај пожури, казниће се лишењем чина.

Но ако никако није хтео доћи а није опасност за болесника наступила, казниће се затвором до једне године са лишењем чина. Али ако је опасност за живот баш због овог недоласка наступила или постала већа, него што се болест појавила а лекар

није хтео притећи у помоћ, казниће се затвором од 1 до 5 година поред лишења чина.

ГЛАВА ОСАМНАЈЕСТА

о казнену преступа и злочинстава учињених не издавањем свакидашњих принадлежности војницима, нечувањем и упропаштењем војних материјала, одређених за презентације, обмундировку и бојну војну опрему.

§ 246.

Старешина, који од хране или плате појединих војника или у опште од њихових принадлежности што закида и на своју корист обраћа, казниће се робијом или заточењем од 2 до 5 година поред дегредације.

По који од војника примљене новце или ствари узме на чување за какве њине потребе, па их упропасти и потроши, казниће се затвором до 3 године поред лишења војних одличја или дегредације.

§ 247.

Који плату војницима за 3 дана, пошто је прими или пошто дође на место издавања, не изда, казниће се због овог задржавања затвором до 6 месеци ако нема злоупотребења. У повратку казниће се лишењем чина.

§ 248.

Који би са дозвољењем војника а по одобрењу дотичног старешине, ради војничких потреба што од плате обуставио, не ће се казнити.

Ако није предходило одобрење и саизвољење војника, казниће се који својевољно обустави што од плате војника, ако и за потребу војника, затвором од 3 до 9 месеци.

§ 249.

Ко плату у другој монети издаје него што је примио, казниће се лишењем чина, ако је издавање по примљеној монети могло бити извршено а да се новац не ситни.

Но ако је промењивање монета доносило и добити, која није показана, казниће се кривац, који је добит на своју корист употребио, робијом или заточењем од 2 до 5 година поред дегредације.

§ 250.

Који би плату и друге војене потребе упропашћивао, у користољубивој цели, казниће се заточењем од 2 до 6 година поред дегредације. Ако би војска због тога трпела оскудицу, или би било опасности да трпети мора, казниће се заточењем од 6 до 10 година. Ако би се отуда изродио неред и незадовољство, казниће се заточењем до 20 година и у оба случаја дегредацијом.

До 20 година казниће се особито онда, ако је упропашћење учињено у ванредном стању или ако је од знатне вредности.

§ 251.

Који војне материјале, за које по служби одговара, у магацинима и слагалиштима не држи у чистоћи, него их оставља да рђају, труле и пропадају и не чини кораке, да се благовремено потроше или од пронасти предохране, казниће се ако су предмети остали за опредељену целу неупотребљиви или су пропали затвором од 1 до 5 година поред лишења чина, а ако су предмети остали ипак употребљиви по је према одговорном лицу увањено небрежење и немарљивост у тој мери, да су предмети са нечувања попустили у квалитету, казниће се лишењем чина.

§ 252.

Који материјале, за које одговара службено, из магацина или слагалишта или са другог места одакле се војне потребе подмирују продаје, или на ма који начин односи, поклања и другоме издаје, казниће се робијом или заточењем од 2 до 10 година поред дегредације.

Купци и примаоци ових предмета у колико су по предметима и лицу којим такове продаје или поклања и предаје, познавали да су то предмети војно државни, сматрају се као учасници заједничког користољубља, са овим лицем, и то ако власти ово упропашћавање војених предмета не одкрију. Они који су знали за ово упропашћавање, а службом

позвани нису га предупређавали и открили власти, такође казниће се као учесници.

§ 253.

Ако је службом одговорно лице на други начин из слагалишта и радионица војне материјале упропаштавало т. ј. ако је примајући материјал признавало веће количине него што су у ствари биле, што се само може покрити другим материјалом, који је од потрошка заостао и који је утајан, па ако се на лицу и покаже као да стоји сав материјал, али се по начину радње, што при свакој партији израде нису остаци салдирани и заведени или што из године у годину није укупна економомија за извесне предмете у приход уведена потпуно увиђа, — да је злоупотребила тако радио, да потрошке са изузетим материјалом на прераду или потрошак у равнотежу доведе, онда чиниоц оваких казних дела казниће се робијом или заточењем од 5 до 20 година, поред дегредације. Но ако су штете огромне да их чиниоц не може да накнади, казниће се смрћу поред дегредације.

Они, који у оваким радњама и подпомагању лица службом одговорногучествују ради своје користи казниће се робијом или заточењем до 10 година поред дегредације.

Злонамерно упропаштање војних материјала, да се војска лиши средстава за борбу, казниће се као издајство по § 135. тачка в., овог законика.

§ 254.

Ко је дужношћу позвап, да сврх материјала, који не одговарају уговору и мустрама по доброту и свима својствима учини примедбе, а мане су и недостатци били увиђавни за сваког, нарочито који се овим послом баве, па примедбе ове не учини, него се материјал прими и пропусти, казниће се за непоуздану службу лишењем чина, у колико таква радња не би прелазила у већа казнима дела.

§ 255.

Ко лакоумно открива стање војних магацина и слагалишта, које се у тајности држи, казниће се затвором до 5 година или лишењем чина.

Но ко то чини са злом намером, да непријатеља упозна, и да служи интересима туђима, казниће се такође као издајник (§ 135).

§ 256.

Прости војници и подофицири, и старешине народне војске који нису командири, којима би каква исплата поверена била, па би ово поверење злоупотребили или којима је друго што као аманет по дужности предано, па би ствари или новац примљени упропастили, казниће се за најмање злоупотребе овог поверења затвором до 6 месеци са лишењем војених одличија.

За штету, коју ова лица у изложеним приликама учине, злоупотребавајући поверење свога

старешине, одговорне су само старешине, што се тиче накнаде.

§ 257.

Ко новац, који је одређен, да се подмире војне набавке, или који је одређен за снабдевање војске у њеном препитању и спреми, упропасти и злоупотреби, казниће се робијом или заточењем од 2 до 10 година поред деградације.

Ако је овим штета огромна учињена, коју оштетитељ не може да накнади, робија и заточење могу ићи до највеће мере, и ако је то учињено, тако, да је војска макар и привремено била лишена нужних средстава у одељу, препитању или бојним средствима: казниће се кривац смрћу поред деградације.

§ 258.

Казнима дела која руковатељи са касама или депозитима учине, као и противу-законо поступање са књигама и актима новчаним, у колико таква дела потребују рачунски извиђај и оцену, казниће се по општем казнителном законик у од грађанских судова, а на тужбу војне контролне власти.

ГЛАВА ДЕВЕТНАЈЕСТА

о казнену преступа и злочинстава учињених крађом у служби и подкрадањем другова, преварама и утајама.

§. 259.

Кад се војнику стави у дужност, да чува какво имање државно или грађанско, кад му се повери

каква драгоценост или новци или му се предаду какве војне спреме и потребе под надзор, чување или сигурну пратњу, па би од тога што украо, подкрао или навалично допустио да се краде и упропасти на заједничку или посебну корист, казниће се, ако вредност украденог предмета не превазилази 50 динара, затвором до 1 године са лишењем војних одличија, а ако превазилази, затвором од 1 до 5 година са лишењем војних одличија.

У првом случају покушај казниће се строго дисциплинарно а у другом затвором до 2 године са лишењем војних одличија.

§ 260.

Ако војник свом другу са којим обитава, узме што, од јела пића или од ствари за препитање или које су за чишћење одећа и оружја потребне, казниће се дисциплинарно.

Но ако војник од војника или од лица станујућих у касарни и војеним заводима или на земљишту војеном украде новац, или ствари или преваром и утајом таква лица оштети у вредности до 50 динара казниће се први пут најстрожијом дисциплинарском казном, а у поврату ако повторна дисциплинарна казна не би била за поправку довољна, казниће се затвором од 2 месеца до годину или ако је једном судски за таква дела био казњен, затвором од две до пет година и у оба случаја лишењем војених одличија.

На овај начин учињене крађе, преваре и утаје у вредности већој од 50 динара казниће се први пут затвором до три године и са лишењем војних одличја, а у поврату затвором од 2 до 5 година, поред лишења војних одличја. Овако ће се казнити кривац и за крађе од мање вредности ако је из покретних затвора — ковчега, столова — долаца — крађа извршена.

У овом случају и покушај такве крађе, казниће се затвором до 6 месеца поред лишења војних одличја.

§. 261.

Који војник подкрада фуражне принадлежности од свог или туђег коња и стоке и на своју корист обраћа, ако су дисциплинарске казне исцрпљене, па је остао непоправљен, казниће се затвором до 5 година са лишењем војних одличја.

§. 262.

Војник који у војним заводима или зградама и у опште над војним материјалом чини крађе по службеном приступу без призрења на вредност, казниће се затвором до 2 године поред лишења војних одличја.

Исто тако, кад војска станује по грађанским кућама, па војник изврши крађе по свом слободном приступу или што тамо обитава или што је дошао код свог друга (који тамо обитава) казниће се по

предходећем ставу као да је крађу над војним материјалом учинио.

И покушај у овим случајима казниће се затвором до 6 месеци поред лишења војних одличја.

Но ако приступ најје био слободан, него или су материјали и повци стражарно чувани или затворени па војник обијањем, насилним или удешеним отварањем из таквих зграда и места изврши крађу, казниће се робијом до 10 година, поред дегредације,

Ако је пак чиниоц такве крађе, војник са страже, који је на такво чување одређен или сам чувар, казниће се смрћу са деградацијом.

Покушај оваквих крађа, у оба предходна случаја казниће се као извршено дело.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА.

о казнама за кривце чиновника и званичника грађанског реда, који служе при војсци и војним властима.

§. 263.

Лица грађанског реда, која су војени званичници, за казнама дела која учине у својој дужности, казниће се као и официри који повреду службене дужности.

§. 264.

Кад ови званичници у својој дужности учине какво казнимо дело, казниће се као и остали војници.

Ако су имали старешинску власт, овда су као и друге војне старешине и одговорни, и тако ће се и казнити.

§. 265.

У учествовању, помагању и почињању војених казних дела, само ће се онда ови званичници сматрати за коловође, где се то види по самом делу.

Тако ће се сматрати за коловођу онда, кад који од њих казнимо дело почне, кад га руководи или саветом помаже те да се оно учини; кад присвоји старешинску власт у своје руке, или са свима средствима највише ради да се учини казнимо дело.

Преступљење субординације ових званичника према предпостављеним старешинама, под чијим заповестима врше службу, казниће се као и код осталих војника, и то само у службеним односима учињено.

Неће се узети као преступљење субординације, нити ће се као таково казнити, ако овакав званичник није хтео оно учинити, што се не тиче службених послова, или се тиче, али исти званичник био би по закону одговоран, за своје против дужносно поступање.

У осталом ови званичници за своје ванслужбене кривице, подлежаће грађанским властима и судовима.

§. 266.

Кад званичник, о коме је реч у овој глави, преко добивеног одсуства, у редовном стању, остане

од дужности, онако као што је за официре казано у §. 217. овог закона, тада ће се сматрати да је службу оставио, осим ако важним узроцима свој изостанак оправда.

За оставку службе узеће се и онда, кад за 5 дана на службу не долази, а не јави узрок изостанка.

А ако је ово скопчано са каквим казним делом по овом закону, онда ће се судити по војеним законима но и ако се ослободи од казни, опет ће се узети да је службу оставио.

§. 267.

Ако који од ових званичника у ванредном стању, преко добивеног одсуства остане или службу напусти својим недоласком, казниће се по овом закону као бегунац исто онако као и официри. (§. 217.)

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПРВА

о казнењу оних лица, која на позив или по наредбама власти непрте закон о реквизицији.

§. 268.

Који у ванредном стању или рату избегава, да војсци чини услуге са одређеним средствима и не долази у одређено време, казниће се затвором до 3 године, а ко то чини са намером одказивања ове услуге, казниће се затвором до пет година.

А ко пак бега и уклања средста са којима има да изврши одређене услуге, казниће се затвором најмање од 3 године.

§. 269.

Ко крије предмете, који се по закону о реквизицији захтевају и узимају на подмирење војних потреба, казниће се затвором до 3 године а скривени предмети узете му се без икакве накнаде.

§. 270.

Она лица, (као н. пр. кметови и њима подобне власти или лица) којима се повери и преда извршење реквизиције, ако се при овом немарна покажу или избегавају такву службену услугу или је откажују или беже, казниће се као и они, који су позвани да собом такве услуге чине по §. 268. овог законика.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ДРУГА
општа расположења.

§. 271.

Кад се осуђује чиновник или војни званичник по војном закону, гди се год официр осуђује на лишење чина, ова грађанска лица осуђиваће се на лишење звања.

Исто тако гди официрима закон одређује дегредацију, а за остале млађе војнике лишење војних одличја, грађанска лица у опште кад се казне од војних судова и по војном закону, осуђиваће се на лишење грађанске части, са којом осудом постижу

осуђеног последице §. 34. општег казнителног законика.

Најпосле, гди овај закон изриче за официре лишење чина, старешине народне војске, који командују појединим оделењима (§. 113. овог законика) осуђиваће се на лишење старешинског звања које имају.

Напротив кад грађански судови над официрима изреку лишење звања или лишење грађанске части, војни судови замењују први начин казне са лишењем чина; а други начин лишења грађанске части, са дегредацијом. Ако је поред затвора изречено лишење грађанске части код нижих чинова, извесних старешина народне војске и редова у опште замениће се ова казна, са лишењем војних одличја. Но ако лишење грађанске части следује поред робије или заточења, над војником без разлике чина и звања, војни суд замениће ову казну дегредацијом.

§. 272.

За иступлења изложена у III. части општег казнителног законика, и то у §. 328. и у §. 329. тачкама 2, 3, 4, 7, 11, 33 и 34. §. 335. тачке 1. §. 340. §. 357. тачкама 1, 2, и 3. §§. 358, 359, 360. и 361: §. 362. тачкама 1, 2, 4, 5, и 9. §. 363, 365. тачкама: 1, 2, 3, 5, 8, и 9. §. 375. тачкама: 1, 2, 3, 4, и 5. §. 378. без додатка §. 379. §. 383. тачкама 2 и 3 §. 384 §. 395. тачкама 7, 8, 11, и 12, и §§. 396. и 397. — војницима, кад

су ови из разних родова, оружја, судиће гарнизонари, а на маршу сваки старешина, који има власт војне полиције, или је заповедник марша.

Но ако војници нису из разних родова оружја, него из једног одељења и у команди судиће им заповедници, који по уредби о војној дисциплини имају право дисциплинарског казнења, посредно или непосредно.

Лица грађанског реда, која при војсци служе, за иступе дисциплинарне, казниће их надлежна њихова власт као и војна лица, а за иступе казниме по опште казнителном закону, подлежаће казнењу грађанске власти.

Исто тако над грађанским лицима у опште, која станују у градовима, командант града изрицаће казне за све грађанске иступе казниме по општем казнителном закону, онако као што би изрицала општинска или грађанска полицајна власт.

За сва остала иступења у III. части општег казнителног законика изложена, и прости војници и официри подпадају, као и остали грађани под надлежне грађанске власти.

§. 273.

Оне кривице које не би биле пресуђене, кад овај законик у овај живот ступа, судиће се односно поступка по овом закону, а односно примено казне за кривице учињене до дана ступања овог законика у живот, одређиваће се казна: или по дотле

постојећем законском одређењу, ако тај закон блажију казну изриче, или по овом закону, ако он блажију казну одређује.

§. 274.

По ступању овог законика у живот престаје важити §. 96. устројства војске од 20. Марта 1864. год. и војено судски законик издан 28. Априла 1864. године.

ФМ 3019.

8. Априла 1876. год.
у Београду.